

Dobrovolnictvo – cesta k rozvoju talentu a potenciálu mladých lidí

Alžbeta Brozmanová Gregorová

Michaela Šavrnochová

Jana Šolcová

Obsah

1. Úvod
2. Metodika výskumu a výskumná vzorka
3. **Analýza prínosov dobrovoľníctva pre mladých ľudí**
 3. 1. Skúsenosti mladých ľudí s dobrovoľníctvom
 3. 2. Cesty mladých ľudí k dobrovoľníctvu
 3. 3. Dobrovoľníctvo ako nástroj rozvoja kľúčových kompetencií
 3. 4. Prínosy dobrovoľníctva pre osobný život
 3. 5. Prínosy dobrovoľníctva pre spoločenský život
 3. 6. Prínosy dobrovoľníctva pre profesijný život
 3. 7. Dobrovoľníctvo ako spôsob rozvoja talentu mladých ľudí
4. Zhrnutie
5. Použité zdroje

1. Úvod

Dobrovoľníctvo má množstvo prínosov. V preambule Všeobecnej deklarácie o dobrovoľníctve, ktorú prijala Medzinárodná asociácia pre dobrovoľnícke úsilie na 11. svetovej konferencii v Paríži v roku 1990, je uvedené, že „dobrovoľníci považujú svoje pôsobenie za nástroj, ktorý prispieva k spoločenskému, ekonomickému a environmentálnemu rozvoju“. Zároveň deklarácia hovorí o tom, že dobrovoľníctvo „zvyšuje ľudský potenciál a kvalitu každodenného života, posilňuje ľudskú solidaritu, poskytuje odpovede na dôležité výzvy našej súčasnosti a snaží sa prispievať k vytváraniu lepšieho a pokojnejšieho sveta“ a „prispieva k životaschopnosti ekonomického života a aj k tvorbe pracovných miest a nových profesií“.

Správa Európskeho parlamentu o prínose dobrovoľníckej práce k hospodárskej a sociálnej súdržnosti z roku 2008 uvádza, že „dobrovoľníctvo:

- predstavuje hospodársky prínos (podľa odhadov OSN predstavuje hospodársky prínos neziskových inštitúcií v priemere 5 % HDP, pričom aj mierny odhad času venovaného dobrovoľníckej práci predstavuje viac ako štvrtinu tejto hodnoty);
- je významnou hnacou silou rozvoja občianskej spoločnosti a posilňovania solidarity;
- má vysokú mieru pridanej hodnoty: za každé euro, ktoré organizácie vydali na podporu dobrovoľníkov, sa im vrátilo v priemere 3 až 8 eur;
- má nesmierne dôležitý prínos pre tvorbu sociálneho kapitálu;
- môže viesť k výrazným úsporám v oblasti verejných služieb;

- je prínosom pre osobnostný a sociálny rozvoj dobrovoľníka a má pozitívny dosah v rámci spoločenstva, a to napríklad na medzilúčské vzťahy;
- vedie k priamemu zapájaniu občanov do miestneho rozvoja a môže tak zohrávať významnú úlohu pri podpore občianskej spoločnosti a demokracie;
- môže pozitívne vplývať na ľudské zdravie a z tohto pozitívneho vplyvu môžu profitovať všetky vekové kategórie a môže pomáhať pri predchádzaní telesným a duševným chorobám“.

Prínosy dobrovoľníctva možno všeobecne rozdeliť na prínosy z pohľadu širšej spoločnosti, z pohľadu miestnej komunity, z pohľadu organizácie, ktorá s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami pracuje, z pohľadu prijímateľov pomoci dobrovoľníkov a dobrovoľníčok a z pohľadu samotného dobrovoľníka či dobrovoľníčky. (Brozmanová Gregorová – Marček – Mračková, 2009)
Predmetom nášho záujmu v predloženej publikácii je posledná skupina prínosov.

Pri vykonávaní rôznych aktivít dobrovoľník/dobrovoľníčka získava nové zručnosti a skúsenosti, zoznámi sa s novými ľuďmi, miestami či kultúrami, je často konfrontovaný/konfrontovaná so spoločenskými problémami a výzvami, ale aj rôznorodosťou, odlišnosťou, inými životnými podmienkami či spôsobom života. Dobrovoľníctvo posilňuje sebadôveru, prináša nové podnety a motiváciu do života, zapája skupiny, ktoré sa môžu cítiť na okraji spoločnosti či spoločenského záujmu. Dobrovoľníci a dobrovoľníčky získavajú pocit dôležitosti, zmysluplnosti a hodnoty vlastnej práce, darovaného času i úsilia. Tieto aspekty dobrovoľníckej práce predstavujú dôležité prínosy pre odborný a osobnostný rozvoj dobrovoľníka a dobrovoľníčky.

The World Volunteer Web, internetový portál, ktorý vznikol vďaka programu Organizácie spojených národov s názvom The United Nations Volunteers, uvádza tieto prínosy dobrovoľníctva pre samotných dobrovoľníkov:

- „Prostredníctvom dobrovoľníctva ľudia rozvíjajú existujúce a získavajú nové zručnosti;
- dobrovoľníctvo je spôsob, ako sa zúčastňovať na živote komunity;
- dobrovoľníctvo je zdrojom ďalšej motivácie a zmyslu pre výsledok;
- dobrovoľníctvo zlepšuje možnosti rozvoja pracovnej kariéry dobrovoľníkov;
- vďaka dobrovoľníctvu ľudia získavajú nové záujmy a hobby (dobrovoľníctvo môže byť spôsobom úniku z každodennej rutiny, zábava, relax, spôsob ako „dobiť“ energiu. Môže byť aj spôsobom, ako uvoľniť napätie, získať nový pohľad na rôzne situácie, ako preskúmať vlastné osobné či profesijné vízie);
- dobrovoľníctvo ako spôsob získavania nových skúseností;
- dobrovoľníctvo ako priestor na stretávanie sa s rôznymi ľuďmi (dobrovoľníctvo je skvelý priestor na rozvoj medziľudských vzťahov a sieťovanie. Okrem budovania osobných či profesijných vzťahov ponúka aj spôsob, ako spoznať ľudí z rôznych prostredí, rôzneho veku, z rôznych odvetví a pod.);

- dobrovoľníctvo je signálom pre zamestnávateľa, učiteľov, priateľov a rodinu (ľudia sa zaujímajú aj o to, aký život človek žije aj mimo prostredia, v ktorom sa s ním bežne stretávajú. Zamestnávateľa môže zaujímať, akým aktivitám sa jeho zamesnanec venuje vo voľnom čase, akademické inštitúcie sa zaujímajú o mimoškolské aktivity. Dobrovoľníctvo je prejavom záväzku, odovzdania a záujmu.)“

Prehľad výskumných zistení o efektoch dobrovoľníctva na dobrovoľníkov a dobrovoľníčky podávajú Wilson a Musick (1999), ktorí dokumentujú, že dobrovoľníctvo má vplyv na rozvoj občianstva, redukciu antisociálneho správania, na fyzické a psychické zdravie a získanie zamestnania.

Dobrovoľníctvo zohráva dôležitú úlohu pri podporovaní zamestnanosti a zamestnatel'nosti. Ľuďom hľadajúcim zamestnanie, ale aj tým, ktorí sú pred vstupom na trh práce, môže dobrovoľnícka práca pomôcť posilniť sebadôveru, poskytnúť prístup k sieťam ponúkajúcim pracovné možnosti. Rovnako môže byť aj príležitosťou, ako si rozvinúť konkrétne zručnosti žiadané na trhu práce či pracovné návyky.

Empirické zistenia týkajúce sa pôsobenia dobrovoľníckych programov v oblasti rizikového správania dokazujú, že účasť mladých ľudí v dobrovoľníckych programoch prispieva k redukcii rizikového správania v oblasti sexuálneho života, delikventných činov, záškoláctva a i.

Ostatný výskum dobrovoľníctva na Slovensku v roku 2011 uvádza tiež niekoľko zistení vo vzťahu k prínosom vykonávania dobrovoľníctva pre samotných dobrovoľníkov a dobrovoľníčky. Respondenti a respondentky najčastejšie súhlasili s tvrdením, že sa dobrovoľníckej činnosti zúčastňujú preto, že sa im páči, čo robia – s týmto výrokom súhlasilo spolu až 92,9 % dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Ďalšími dôležitými prínosmi dobrovoľníctva boli uspokojenie z výsledkov práce, rozšírenie životných skúseností, osobný rozvoj, získavanie nových schopností a zručností, vytváranie nových priateľstiev, sebarealizácia, získanie pocitu potrebnosti, ale aj osobného úspechu, sebadôvery a nesebeckosti. Dobrovoľníci a dobrovoľníčky pociťujú prínosy pomoci

aj pri zlepšení služieb či vyriešení problémov. Pre mnohých je dobrovoľníctvo prostriedkom na odreagovanie sa. Na druhej strane, napriek tomu, že dobrovoľníctvo mnohým umožňuje osobný rozvoj a získavanie nových skúseností a zručností, respondenti a respondentky ho nevnímali ako prostriedok zlepšenia situácie v zamestnaní či pri jeho hľadaní.

Do dobrovoľníckej činnosti sa na Slovensku zapája veľa mladých ľudí. Dobrovoľníctvo je jednou z foriem neformálneho vzdelávania a poskytuje dôkazy o pozitívnom vplyve práce s mládežou. Má priamy vplyv na formovanie mladých ľudí a ich hodnôt, na zvyšovanie ich záujmu o prostredie a spoločnosť, v ktorej žijú. Dobrovoľníctvo tiež podporuje aktívne občianstvo. Je cenným doplnkom pôsobenia školy a rodiny, je prostriedkom osobného rozvoja mladého človeka a sociálnej participácie mladých ľudí. Mladým ľuďom poskytuje priestor na sebarealizáciu a možnosť objaviť vlastný potenciál prostredníctvom konkrétnych nápadov a projektov, spojených s užitočnou spätnou väzbou a hodnotením ich aktivít. Dobrovoľníctvo je zážitková forma hľadania a objavenia talentu. Je nástrojomna získavanie a rozvíjanie si zručností, čím prispieva k zvyšovaniu zamestnatelnosti mladých ľudí a k rozvíjaniu ich konkurencieschopnosti. Mladí ľudia sa počas dobrovoľníctva učia novým zručnostiam, rozvíjajú si svoje talenty, prípadne v sebe objavujú talenty, o ktorých doteraz nevedeli. Dobrovoľníctvo je heterogénne a inkluzívne, nelimituje. Zároveň napĺňa aktuálne potreby spoločnosti a prináša prospech všetkým zapojeným stranám. Toto všetko robí z dobrovoľníctva výnimočnú formu práce s mládežou.

Stratégia Európskej únie pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže 2010 – 2018 uvádza: „... ukazovať spoločenskú solidaritu prostredníctvom dobrovoľníctva je pre mladých ľudí dôležité a je prostriedkom osobného rozvoja, vzdelávacej mobility, konkurencieschopnosti, sociálnej súdržnosti a občianstva. Dobrovoľníctvo mládeže tiež silne prispieva k medzigeneračnej solidarite.“ Cieľom v tejto oblasti je podporovať dobrovoľníctvo mládeže tvorbou širších dobrovoľníckych príležitostí pre mladých ľudí, uľahčovať dobrovoľníctvo odstraňovaním prekážok, zvyšovať povedomie o hodnote dobrovoľníctva, uznávať dobrovoľníctvo ako dôležitú formu neformálneho vzdelávania a posilňovať cezhraničnú mobilitu mladých dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Pozornosť dobrovoľníctvu venuje aj Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 až 2020, ktorá v oblasti dobrovoľníctva za strategický cieľ považuje „zapojiť

čo najviac mladých ľudí z rozličných skupín do dobrovoľníctva prostredníctvom vytvárania rôznorodých dobrovoľníckych príležitostí reagujúcich na aktuálne potreby mladých ľudí a trendy v dobrovoľníctve a zabezpečiť udržateľnosť mladých ľudí v dobrovoľníctve“.

Pri práci s mladými ľuďmi je potrebné v dobrovoľníctve poukázať okrem jeho dôležitej spoločenskej úlohy aj na jeho vplyv a prínosy pre samotného dobrovoľníka/dobrovoľníčku. V tejto problematike doposiaľ na Slovensku neexistovali údaje, ktoré by dokazovali pozitívny vplyv dobrovoľníctva na mládež a práce s mládežou v tejto oblasti a ktoré by boli zozbierané na základe cieľeného výskumu. Čiastkové údaje, na ktoré nadväzujeme, poskytol už spomínaný výskum z roku 2011 Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie.

Odpoveď na otázku, aké sú prínosy dobrovoľníctva pre mladých ľudí zapojených do vykonávania týchto aktivít v organizáciách, prináša predložená publikácia. **Naším cieľom bolo zistiť, aký je vplyv dobrovoľníctva na rozvoj kompetencií, talentu a potenciálu mladých ľudí a ich osobný, spoločenský a pracovný život.**

Publikácia je určená najmä pracovníkom a pracovníckam s mládežou, výskumníkom a výskumníckam, ale aj tvorcom mládežníckej politiky a politiky v oblasti dobrovoľníctva. Pohľad na to, čo dobrovoľníctvo mladým ľuďom prináša, môže byť inšpirujúci pre samotné zapájanie mladých ľudí do dobrovoľníckych aktivít, ale aj pre ďalšie empirické bádanie a kreovanie politiky vo vzťahu k dobrovoľníctvu založenej na reálnych dôkazoch.

2. Metodika výskumu a výskumná vzorka

Metodika výskumu bola založená na kvalitatívnej metodológii. Kvalitatívnym výskumom je možné odhaliť neznáme v sociálnych javoch. Je zameraný na pochopenie zmyslu. Vytvára zodpovedajúci popis alebo zostavenie konštrukcie skúmaného javu (Surynek – Komárková – Kašparová, 2001). Ako uvádza Švaříček (2007), kvalitatívny prístup ku skutočnosti je charakteristický tým, že sa nesnaží vnútiť výseku reality svoju jazykovú hru, ale jeho úsilím je snaha o pochopenie jazykovej (a inej) hry žitej aktérmi sociálnych situácií. Účastníci sociálneho života sú odborníkmi na život, ktorý žijú. Oni (aspoň sčasti) rozumejú sociálnym javom, pretože oni sami ho musia zvládať.

Výskum bol rozdelený do dvoch častí. Prvá časť pozostávala z analýzy subjektívnych výpovedí mladých dobrovoľníkov a dobrovoľníčok, druhá časť z analýzy subjektívnych výpovedí pracovníkov a pracovníčok s mládežou. Prvým objektom výskumu boli **mladí ľudia** z Bratislavského, Nitrianskeho a Banskobystrického kraja v počte 20 ľudí z každého kraja, ktorí sa v posledných 12 mesiacoch zapojili do vykonávania dobrovoľníckych aktivít. Druhým objektom výskumu boli **pracovníci a pracovníčky s mládežou** (koordinátori a koordinátorky dobrovoľníkov a dobrovoľníčok) z Bratislavského, Nitrianskeho a Banskobystrického kraja v počte 10 ľudí z každého kraja.

Ako techniku umožňujúcu získanie subjektívnych výpovedí sme zvolili **pološtruktúrovaný rozhovor**. Kombinuje v sebe praktické výhody štruktúrovaných prístupov a otvoreného, neštruktúrovaného, diskusného štýlu. Pološtruktúrovaný rozhovor je relatívne flexibilný, je v ňom možné reagovať na neočakávané alebo zaujímavé skutočnosti, ktoré „nepatria“ do štruktúry rozhovoru, ale môžu pomôcť lepšie objasniť výskumný problém. Pri realizácii rozhovorov sme využili prístup spolupráce, ktorý je založený na aktívnej kooperácii participanta výskumu s výskumníkom, rozprávanie je vytvárané vo vzájomnej interakcii.

Na realizáciu rozhovorov boli zaškolené pracovníčky, ktoré mali skúsenosti so zberom výskumných dát, ale rovnako aj skúsenosti v oblasti dobrovoľníctva. V úvode rozhovoru bol nahratý súhlas so spracovaním údajov. Rozhovory boli zaznamenávané a následne bol vyhotovený ich prepis. Zber dát sa realizoval v mesiacoch november až december 2015, pričom priemerná dĺžka rozhovoru s participantmi a participantkami bola 45 minút.

Analýza dát prebiehala v niekoľkých fázach. V prvej fáze si členky výskumného tímu prečítali prepisy jednotlivých rozhovorov a následne na skupinovom stretnutí zaznamenali kľúčové momenty a témy, ktoré v rozhovoroch zachytili. Zo stretnutia bol vyhotovený zápis. Následne sa každá výskumníčka sústredila na určitú výskumnú otázku, ktorú podrobne analyzovala. V ďalšej fáze sa vytvoril spoločný text, ktorý sa navzájom medzi výskumníčkami oponoval a komentoval až do výslednej podoby.

Pri realizácii výskumu sme dbali na základné kritériá kvality, reliability a validity platné v kvalitatívnom výskume. Pravdivosť a platnosť kvalitatívneho výskumu spočíva v tom, že zistenia sú podporené dôkazmi a kritériom autenticity. Usilovali sme sa skúmané javy popísať pravdivo a interpretovať ich v súlade s objektívnou realitou. Dôveryhodnosť ako základné kritérium kvalitatívneho výskumu sme zaistili výberom participantov a participantiek výskumu, zvukovým záznamom a následným prepisom rozhovorov. Kritérium správnosti sme rešpektovali tým, že sme pracovali len s tými informáciami, ktoré sme získali, bez akéhokoľvek dopĺňania a domýšľania výskumníčkami.

Výskumu sa zúčastnilo celkovo **60 mladých ľudí**, z toho 20 mužov a 40 žien vo veku od 17 do 30 rokov. Z hľadiska vzdelania malo 8 mladých ľudí základné vzdelanie, 14 stredoškolské a 38 vysokoškolské vzdelanie. 44 participantov a participantiek výskumu pochádzalo z mesta a 16 z vidieka. Z hľadiska socioeconomickej pozície najväčšiu skupinu mladých ľudí tvorili

študenti a študentky vysokých škôl (21), 17 bolo pracujúcich, 13 študentov a študentiek stredných škôl, 8 nezamestnaných mladých ľudí a jedna na rodičovskej dovolenke.

Z celkového počtu **30 pracovníkov a pracovníčok s mládežou** bolo 21 žien a 9 mužov vo veku od 22 do 64 rokov. 28 participantov a participantiek malo vysokoškolské vzdelanie, dvaja mali stredoškolské vzdelanie. Rovnako 28 pracovníkov a pracovníčok s mládežou pochádzalo z miest a 2 z vidieka.

Všetci participanti a participantky z radov pracovníkov a pracovníčok pracovali s mladými dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami, 51,35 % na pozícii koordinátorov a koordinátoriek dobrovoľníkov a dobrovoľníčok, 10,81 % na pozícii riaditeľa/riaditeľky organizácie, 8,11 % na pozícii projektový manažér a programový koordinátor. Ďalšími pozíciami boli: pracovník/pracovníčka pre komunitný rozvoj, sociálny pracovník/sociálna pracovníčka, lektora/lektorka, asistent/asistentka. Priemerná dĺžka praxe participantov a participantiek v oblasti práce s mladými dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami bola 4,65 roka. Väčšina participantov a participantiek definovala svoju pracovnú náplň ako *koordináciu dobrovoľníkov*, ktorá spočíva najmä v *nábore dobrovoľníkov* (súčasťou je aj vstupný pohovor), *u zaškolení* (oboznamovanie dobrovoľníkov s organizáciou, chodom zariadenia, špecifikami cieľovej skupiny a dobrovoľníckymi pozíciami), *u organizovaní práce* (zapájanie mladých ľudí do jednotlivých programov, plánovanie a koordinácia ich aktivít, rozdeľovanie práce) a *u reflexii* ich práce. 3 respondenti zahrnuli do svojej pracovnej náplne *kontrolu práce dobrovoľníkov a hodnotenie*. 2 respondenti uviedli *organizovanie jednotlivých akcií a manažment*, okrajovo vo výpovediach figurovalo *uzdelávanie, organizovanie superúzie, organizovanie a vedenie porád, administratívne práce a propagácia*.

Pracovníci a pracovníčky s mládežou pracovali najčastejšie v oblasti sociálnych služieb pre deti, mládež, rodinu, ľudí so zdravotným znevýhodnením, seniorov a ďalšie skupiny. Ďalšími oblasťami pôsobenia ich organizácií boli: umenie a kultúra, šport, rekreácia a realizácia záujmov, zdravie, detské a mládežnícke organizácie, životné prostredie, podpora dobročinnosti, darcovstva a dobrovoľníctva a medzinárodné organizácie.

Z hľadiska typu organizácie 90,00 % participantov a participantiek pôsobilo v neziskovej mimovládnej organizácii, ostatní pracovali v organizáciách zriadených samosprávou a štátnou správou.

3. Analýza prínosov dobrovoľníctva pre mladých ľudí

V tejto časti publikácie prinášame podrobné zistenia získané analýzou subjektívnych výpovedí participantov a participantiek z radov mladých ľudí a pracovníkov a pracovníčok s mládežou v súlade s cieľom nášho výskumu – zistiť, aký je vplyv dobrovoľníctva na rozvoj kompetencií, talentu a potenciálu mladých ľudí a ich osobný, spoločenský a pracovný život.

3.1. Skúsenosti mladých ľudí s dobrovoľníctvom

Pre lepšiu ilustráciu prínosov dobrovoľníctva z pohľadu mladých ľudí považujeme za dôležité charakterizovať bližšie skúsenosti našich participantov a participantiek s dobrovoľníctvom.

Podobne ako v predchádzajúcich výskumoch o dobrovoľníctve¹ aj v našom výskume sa ukázalo **úzke spojenie medzi dobrovoľníctvom a členstvom v organizácii**. Až 73,33 % dobrovoľnícky angažovaných mladých ľudí zapojených do výskumu bolo zároveň členmi a členkami organizácií. Zároveň až 86,36 % z nich pracovalo dobrovoľnícky pre túto organizáciu.

Medzi participantmi a participantkami prevažovali **dlhodobí a pravidelní dobrovoľníci**. Viac ako jeden rok sa angažovalo až 50 mladých ľudí, 10 mladých ľudí bolo zapojených do dobrovoľníctva menej ako 1 rok. Z hľadiska frekvencie až 46 mladých ľudí vykonávalo dobrovoľnícke aktivity pravidelne, t. j. aspoň raz za mesiac a častejšie, 14 participantov a participantiek sa angažovalo nepravidelne.

V rámci dobrovoľníctva sa mladí ľudia zapojili do vykonávania viacerých typov aktivít. Najčastejšie sa venovali **práci s deťmi a mládežou** – záujmové krúžky, tvorivé dielne, práca s deťmi v nízkoprahových zariadeniach, organizovanie víkendových pobytov, táborov a branných cvičení na školách. V súvislosti s organizovaním táborov (ale aj v rámci dobročinných akcií) bola druhou najfrekventovanejšou oblasťou uvádzaná práca **detského animátora**,

ktorá zahŕňala vymýšľanie rôznych hier, súťaží a športov na aktívne trávenie voľného času. Ďalším typom aktivít bola **práca s detským pacientom**, prevažne s onkologickými pacientmi, ktorá spočívala v pravidelných návštevách a trávení voľného času s deťmi (spojeného s výrobou rôznych výrobkov) a v poskytovaní psychosociálnej podpory nielen chorým deťom, ale aj ich rodinám. Hlavnou náplňou dobrovoľníckych aktivít viacerých participantov a participantiek bola **organizácia, propagácia, príprava a realizácia rôznych akcií**, napr. príprava a organizovanie ekologického festivalu, organizovanie letných festivalov, výstav, súťaží, prednášok pre školy, verejnosť a pod., pomoc pri organizovaní podujatí (napr. Srdce na dlani, Týždeň dobrovoľníctva), zapájanie sa do rôznych zbierok (Biela pastelka, Dobrý anjel), výroba propagačných materiálov, videí, rozdávanie letákov. Niektorí mladí dobrovoľníci a dobrovoľníčky pôsobili ako **lektori/lektorky** v oblasti neformálneho vzdelávania, napríklad v oblasti primárnej prevencie na ZŠ a SŠ. Súčasťou dobrovoľníckych aktivít bola aj **koordinácia dobrovoľníkov a dobrovoľníčok** v rôznych sférach. Obsahom dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí bola aj **humanitárna oblasť** – distribúcia jedla, vody a oblečenia pre utečencov a práca s ľuďmi bez domova. Ďalšími aktivitami boli práca v teréne s užívateľmi drog (výmena ihliel a striekačiek, poskytovanie ďalšieho zdravotníckeho materiálu, sprostredkovanie kontaktov na zdravotnú starostlivosť, krízová intervencia a pod.); poradenstvo (pre rôzne cieľové skupiny klientov); príprava voľnočasových aktivít pre zahraničných študentov, tlmočenie, preklad a sprevádzanie týchto študentov; administratívne práce; grafické a výtvarné práce; pomoc pri úpravách vonkajšieho prostredia; práca so zvieratami (venčenie psov, čistenie koterčov v útulkoch).

Podobne z pohľadu koordinátorov a koordinátoriek dobrovoľníckych programov medzi najčastejšie aktivity, do ktorých zapájajú mladých ľudí, patria organizovanie alebo pomoc pri realizácii aktivity alebo podujatia, aktívna účasť na kampani (napr. propagácia organizácie, jej poslanie, vybranej témy) a organizácia a koordinácia voľnočasových aktivít detí, mládež, seniorov, klientov v zariadeniach sociálnych služieb.

¹Prehľad pozri: Brozmanová Gregorová, A. et al.: Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie. Bratislava : 2012.

Len 22 mladých ľudí pracovalo iba pre jednu organizáciu, ostatní **vykonávali dobrovoľnícke aktivity pre viaceré subjekty**. Najčastejšou oblasťou pôsobenia organizácie, v ktorej mladí ľudia pomáhali, bola oblasť sociálnych služieb pre deti, mládež, rodinu, ľudí so zdravotným znevýhodnením, seniorov a ďalšie skupiny, druhou najčastejšou oblasťou boli detské a mládežnícke organizácie. Ďalší participanti a participantky pracovali ako dobrovoľníci a dobrovoľníčky v organizáciách pôsobiacich v oblasti umenia a kultúry, športu, rekreácie, vzdelávania a výskumu, zdravia, životného prostredia, podpory dobročinnosti, darcovstva a dobrovoľníctva, rozvoja komunity a bývania, prevencie a pomoci v prípade humanitárnych katastrof a iných.

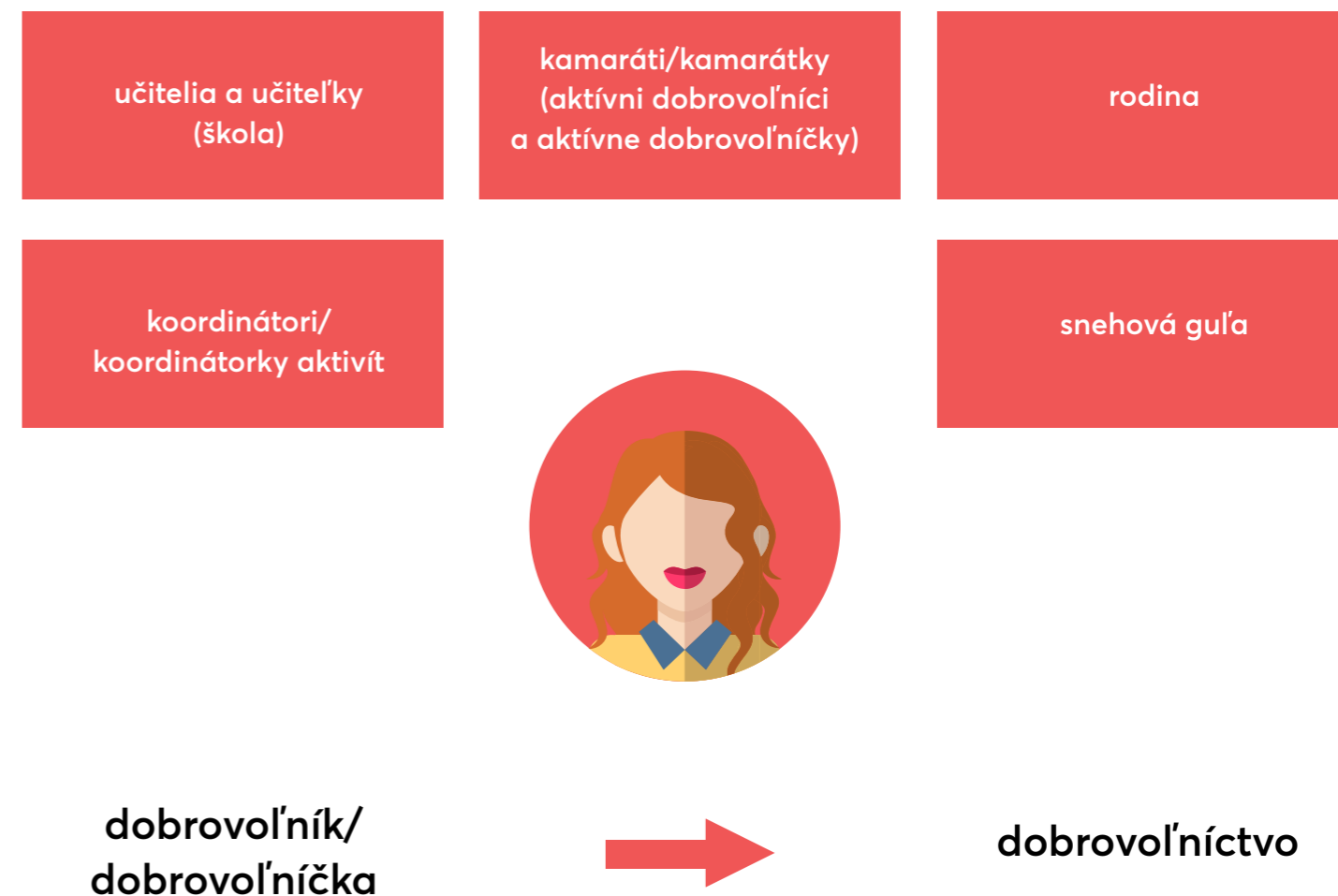
Z hľadiska typu organizácie, v ktorej mladí ľudia pracovali ako dobrovoľníci/dobrovoľníčky, 95 % uviedlo, že išlo o **neziskovú mimovládnu organizáciu**, 11,67 % ako typ organizácie uviedlo štátnu organizáciu, štátny podnik alebo organizáciu štátnej správy. 6,67 % participantov a participantiek zaradilo organizáciu do organizácie zriadenej regionálnou alebo miestnou samosprávou, mestského (obecného) úradu alebo úradu samosprávneho kraja a 6,67 % vykonávalo dobrovoľnícke aktivity v súkromnej firme. Ako iný typ organizácie 5 % mladých ľudí uviedlo projekt, asociáciu a súkromnú vysokú školu.

3.2. Cesty mladých ľudí k dobrovoľníctvu

Prvá skúsenosť s dobrovoľníctvom môže vo výraznej miere ovplyvniť pokračovanie v zapájaní sa do dobrovoľníckych aktivít v budúcnosti. Zistenia týkajúce sa spôsobov prvého zapojenia sa do dobrovoľníctva hovoria o tom, ako sa mladí ľudia o dobrovoľníctve dozvedeli a prostredníctvom koho sa zapojili.

Ako „**spojivká**“ s dobrovoľníctvom sme označili osoby/organizácie, ktoré mladých ľudí k dobrovoľníctvu priviedli.

Spojivká s dobrovoľníctvom

Najčastejšími spojivkami mladých ľudí s dobrovoľníctvom boli **kamaráti a kamarátky**, vďaka ktorým sa o možnostiach nielen dozvedeli, ale vďaka ktorým si dobrovoľníctvo aj prvýkrát vyskúšali. Títo ľudia zväčša pôsobili v organizáciách ako **aktívni dobrovoľníci a dobrovoľníčky**.

„Do dobrovoľníctva som sa začal zapájať po tom, ako ma oslovil môj kamarát.“

„Kamarát ma raz pozval na jedno zorganizované podujatie, mne sa zapáčila myšlienka byť dobrovoľníkom a odtedy sa to so mnou ulečie.“

„... kamarát vtedy začal pracovať v n. o. Depaul Slovensko. Pozval ma, a tak som sa tam šla pozrieť a začala som tam potom robiť ako dobrovoľníčka.“

Pri označení kamarát, kamarátka šlo v niektorých prípadoch aj o **spolužiakov a spolužiačky**.

„... k dobrovoľníctvu som sa prvýkrát dostala cez spolužiačky na strednej škole. Pozvali ma na také stretnutie, kde sme mali pomáhať ako dobrovoľníčky s deťmi...“

Druhou najčastejšou osobou, ktorá sprostredkovala mladým ľuďom prvý kontakt s dobrovoľníctvom, bola učiteľka alebo učiteľ, pričom išlo o učiteľov a učiteľky stredných a vysokých škôl.

„O dobrovoľníctve som sa dozvedel na strednej škole, a to prostredníctvom učiteľky. Ona ma v tom podporila.“

„K dobrovoľníctvu som sa dostal cez strednú školu, cez profesora...“

„Vďaka svojej strednej škole a jej zapájaniu sa do medzinárodných úymen študentov, konkrétne pani učiteľke, ktorá to mala na starosti...“

„V rámci projektu na základnej škole sme každoročne museli písať ročníkové práce. Pani učiteľka ma podporila v práci zameranej na dobrovoľníctvo...“

„Vďaka vyučujúcim na mojej súčasnej vysokej škole.“

„Do dobrovoľníctva som sa zapojila na začiatku vysokej školy vďaka učiteľke, ktorá sa tiež venovala dobrovoľníctvu.“

„K dobrovoľníctvu som sa dostala na vysokej škole, a to cez svoju vyučujúcu. Neskôr som si sama začala vyhľadávať určité dobrovoľnícke možnosti. Prvotným impulzom však bola moja vyučujúca, ktorá ma motivovala k tomu, aby som sa stala dobrovoľníčkou.“

Ďalšími osobami, ktoré spojili mladých ľudí s dobrovoľníctvom, boli **rodičia, súrodenci a iní rod-**

inní príslušníci. Vďaka týmto osobám sa mladí ľudia mali možnosť spoznať s dobrovoľníctvom už v omnoho mladšom veku (ako na strednej a vysokej škole). Tieto osoby mladým ľuďom slúžili ako vzory, pretože sa sami zapájali do vykonávania dobrovoľníckych aktivít.

„... rodičia ma už od malička brávali k saleziánom na sväté omše a na aktivity, kde oni sami dobrovoľníčili. Postupne som si tam našiel priateľov a sám som pocítil potrebu dávať ďalej to, čo som dostal.“

„K dobrovoľníctvu som sa dostala prostredníctvom mojej sestry. Ona bola vedúcou a potom som ňou chcela byť aj ja. Nadchla ma jej dobrovoľnícka práca a chcela som ju robiť aj ja a robím ju vlastne až doteraz...“

„... k dobrovoľníctvu som sa dostala najskôr cez sestru... zavolala ma a veru dobre spravila.“

„... bolo to cez jedného člena našej rodiny.“

Špecifickú kategóriu mladých ľudí spätých s dobrovoľníctvom tvorili mladí ľudia, ktorí sa do dobrovoľníctva zapojili prostredníctvom metódy **„snehová guľa“**². Príkladom sú opisy toho, keď mladý človek ako dieťa navštevoval organizáciu, v ktorej dobrovoľníci a dobrovoľníčky pracovali, alebo bol členom/členkou takejto organizácie. V tomto prípade boli významnými spojivkami aj **vedúce/vedúci** (koordinátori/koordinátorky aktivít), ktorí slúžili ako pozitívne príklady a vzory, ktoré chceli mladí ľudia nasledovať.

„Najprv som bola členkou detskej organizácie a neskôr som sa stala vedúcou tej organizácie... Zuzka, ona bola mojou vedúcou, potom odišla na vysokú školu a ja som sa vďaka tomu stala vedúcou. Nemala som žiadne skúsenosti ako vedúca...“

„Už od mala som do tohto občianskeho združenia patrila ako účastník-dieťa. A ako som tak rástla, aj ja som chcela byť jedna z tých vedúcich, ktorí pracujú s deťmi, venujú im čas a ukazujú im iné hodnoty...“

„K dobrovoľníctvu som sa dostala tak, že ako dieťa som navštevovala organizáciu... ako účastníčka na jej programoch. Keď som bola trochu staršia, tak som sa začala do programu zapájať ako pomocník vedúceho a teraz pôsobím ako vedúca v tejto organizácii...“

„Videla som iných v organizácii (starších), ktorí to robili a chcela som sa tiež zapojiť. Tak ako starší robili program mne, som ja začala robiť program pre mladších. Neskôr som si život bez nejakých dobrovoľníckych aktivít nevedela predstaviť, tak som pokračovala v iných organizáciách.“

² Opis postupu, keď sa skúsenosť s dobrovoľníctvom postupne nabaľuje v súvislosti s pribúdajúcim vekom, rozvojom rolí a pozície dobrovoľníka, rozvojom jeho zručností a kompetencií.

„Kamarát ma raz pozval na jedno zorganizované podujatie, mne sa zapáčila myšlienka byť dobrovoľníkom a odtedy sa to so mnou ulečie.“

Medzi ďalšie „spojivká“ mladých ľudí s dobrovoľníctvom môžeme zaradiť **organizácie a inštitúcie**. Takéto vnímanie prepojenia prvých informácií s dobrovoľníctvom nám odкрýva priestorové zázemie a význam spomenutých organizácií a inštitúcií v živote mladých ľudí.

Medzi takéto organizácie patrili: školy (najmä stredná a vysoká škola), neziskové organizácie (najmä občianske združenia), dobrovoľnícke centrá, ale aj zamestnanie či neformálne skupiny.

„Vďaka svojej strednej škole a jej zapájaniu sa do medzinárodných úymen študentov.“

„... potom ste u nás boli hovoriť (Bratislavské dobrovoľnícke centrum) o dobrovoľníctve na škole.“

„K dobrovoľníctvu som sa dostal cez strednú školu, konkrétne cez súťaž – olympiáda ľudských práv a vlastne odtedy som aktívny ako dobrovoľník.“

„Do dobrovoľníctva som sa zapojila na začiatku vysokej školy prostredníctvom Centra dobrovoľníctva.“

„... pravidelné dobrovoľníctvo bolo cez Cardo, ktoré organizovalo nábor dobrovoľníkov do lepšieho sveta...“

Spojenie s dobrovoľníctvom neprebíhalo vždy len vďaka prepojeniu cez iné osoby. Niektorí mladí ľudia sa do dobrovoľníctva zapojili **na základe vlastnej iniciatívy**. Sami si vyhľadali možnosti a kontakty na organizácie či ľudí, ktorí pomoc dobrovoľníkov a dobrovoľníčok potrebovali. V rámci vyhľadávania používali internet, facebookové ponuky, prehľady v databázach dobrovoľníckych ponúk alebo reagovali na ponúknuté aktivity či propagačné letáky.

„... u podstate aj sám z vlastnej iniciatívy som si zisťoval informácie o dobrovoľníctve, čo to vlastne je, čo dobrovoľníctvo obsahuje a podobne.“

„... možno to bude znieť zľúštne, ale sama som sa rozhodla, že založím vlastný projekt na dobrovoľníckej báze a prostredníctvom neho budem pomáhať tým, ktorí našu pomoc veľmi potrebujú.“

„Akosi podvedome ma lákala práca s istou skupinou ľudí – vedela som, že bývalá susedka ako dobrovoľníčka pracuje s týmito ľuďmi. To mi pomohlo prihlásiť sa u tejto organizácii a nakoniec ostať ako dobrovoľník.“

Cesty mladých ľudí k dobrovoľníctvu dokumentujú, že aj u tejto skupiny stále prevládajú priame zdroje získavania informácií o možnostiach dobrovoľníckych príležitostí a že pre **„spojenie“ s dobrovoľníctvom je dôležitý osobný kontakt** s osobami, ktoré sú aktívnymi dobrovoľníkmi/ dobrovoľníčkami alebo túto činnosť organizujú.

² Opis postupu, keď sa skúsenosť s dobrovoľníctvom postupne nabaľuje v súvislosti s pribúdajúcim vekom, rozvojom rolí a pozície dobrovoľníka, rozvojom jeho zručností a kompetencií.

3.3. Dobrovoľníctvo ako nástroj rozvoja kľúčových kompetencií

V súčasnom meniacom sa svete sa čoraz viac zdôrazňuje potreba disponovať kompetenciami, ktoré sa nevzťahujú len na konkrétnu profesiu, ale sú univerzálne využiteľné v osobnom, spoločenskom aj profesijnom živote. Takéto kompetencie nazývame kľúčové kompetencie. Ako uvádzajú Belz a Siegrist (2001), kľúčové kompetencie sú také vedomosti, schopnosti a zručnosti, ktoré vyúsťujú do kompetencie, pomocou ktorej je možné v danom okamihu zastávať veľký počet pozícií a funkcií, a ktoré sú vhodné na zvládanie problémov celej rady väčšinou nepredvídateľne sa meniacich požiadaviek v priebehu života. K rozvoju kľúčových kompetencií by malo prispievať nielen formálne, ale aj neformálne vzdelávanie, a to vo vzájomnej symbióze. Skutočnosť, že dobrovoľníctvo môže byť prostriedkom rozvoja týchto kompetencií, potvrdzujú aj odpovede našich participantov a participantiek, a to rovnako z radov mladých ľudí, ako aj z radov pracovníkov a pracovníčok s mládežou.

Obom skupinám participantov a participantiek výskumu sme predložili zoznam kompetencií vytvorený na základe on-line nástroja na validáciu kompetencií získaných v dobrovoľníctve – D-zručnosti pre zamestnanie³. Mladí ľudia, rovnako ako pracovníci a pracovníčky s mládežou za najviac rozvinuté kompetencie prostredníctvom dobrovoľníctva považovali **sociálne a personálne kompetencie, komunikačné kompetencie, kompetencie na riešenie problémov a pracovné a podnikateľské kompetencie**. Vďaka dobrovoľníctvu si však z pohľadu oboch skupín mladí ľudia rozvíjajú aj informačné kompetencie a občianske a kultúrne kompetencie. Matematické a vedné kompetencie sú v dobrovoľníctve najmenej rozvíjanými.

K podobným výsledkom sme dospeli aj pri analýze prínosov dobrovoľníctva pre nezamestnaných. (Brozmanová Gregorová, 2014) Túto skutočnosť považujeme za dôležitú najmä vo vzťahu k väzbe na trh práce, profesijný život mladých ľudí a podporu ich zamestnateľnosti. Ako uvádza Správa z prieskumu medzi zamestnávateľmi v rámci projektu Dobrovoľníctvo – cesta k zamestnaniu (2014), najdôležitejšími faktormi pri výbere budúcich zamestnancov z pohľadu zástupcov a zástupkyň organizácií (zväčša personalistov) zapojených do prieskumu sú sociálne a komunikačné kompetencie a vedomosti a zručnosti preukázané pri pracovnom pohovore.

³ Bližšie: <http://dzrucnosti.dobrovolnickecentra.sk/>

T1 Rozvoj kľúčových kompetencií z pohľadu mladých ľudí a pracovníkov a pracovníčok s mládežou

Kompetencie	Mladí ľudia	Pracovníci a pracovníčky s mládežou
SOCIÁLNE A PERSONÁLNE	96,67 %	100,00 %
KOMUNIKAČNÉ	93,33 %	100,00 %
PRACOVNÉ A PODNIKATEĽSKÉ	91,67 %	100,00 %
RIEŠENIE PROBLÉMOV	90,00 %	100,00 %
UČEBNÉ	78,33 %	96,67 %
INFORMAČNÉ	75,00 %	96,67 %
OBČIANSKE A KULTÚRNE	65,00 %	86,67 %
MATEMATICKÉ A VEDECKÉ	13,33 %	46,67 %

N mladí ľudia = 60

N pracovníci a pracovníčky s mládežou = 30

Na rozvoj konkrétnych vedomostí, zručností a schopností patriacich medzi kľúčové kompetencie poukazovali mladí ľudia a pracovníci a pracovníčky s mládežou aj v ďalších častiach rozhovoru, pričom ich vnímali v kontexte prínosov pre ich osobný, ako aj profesijný život. V ponúknutom zozname konkrétnych kompetencií sme nenašli takú, ktorú by nikto z oboch skupín participantov/participantiek neoznačil, v ďalšom texte sme sa preto zamerali na tie, ktoré boli spomenuté aj konkrétne.

V oblasti komunikačných kompetencií si mladí ľudia prostredníctvom dobrovoľníctva zlepšili najmä: **schopnosť komunikovať s inými ľuďmi** („... naučil som sa lepšie komunikovať...“), **schopnosť empatie a aktívneho počúvania** („... zlepšilo sa moje empatické cítenie...“, „Naučila som sa unímať pocity iných, aktívne počúvať a dokázať sa porozprávať o pocitoch s niekým nestranným o jeho problémoch a starostiach.“), **komunikáciu v cudzom jazyku** („... zlepšil som sa v angličtine“), ale tiež **schopnosť nadväzovať vzťahy s inými ľuďmi** („... lepšie nadväzujem kontakt s ľuďmi, ktorých nepoznám...“), **prezentačné zručnosti** („... naučila som sa verejne vystupovať a rokovať s autoritami.“, „... prestala som sa báť prednášať pred ľuďmi...“).

Z personálnych a sociálnych kompetencií si vďaka dobrovoľníctvu mladí ľudia rozvinuli najmä **schopnosť tolerovať iných ľudí** („... rozvinula som si lepšie chápanie aj ľudí, ktorých by som pred tým odsúdila bez zamyslenia sa...“, „... získala som schopnosť akceptovať ľudí takých, akí sú“) a **schopnosť podieľať sa na tímovej práci** („... naučil som sa kooperovať v tíme...“, „... naučila som sa fungovať v rôznych typoch skupín...“).

Dobrovoľníctvo tiež prispelo najmä k **sebapoznaniu, sebarozvoju a sebaregulácii** mladých ľudí. Zvýšilo sa ich **sebavedomie** a **sebadôvera**, stali sa **samostatnejšími** a **zodpovednejšími**.

„Najlepšou skúsenosťou pre môj osobný život bol môj osobný rast a rozvoj.“

„Dobrovoľníctvo prispelo najmä k môjmu osobnému rastu v duchovnej oblasti.“

„Spoznala som sama seba, svoje schopnosti.“

„Zvýšilo sa mi sebavedomie.“

„Objavila som u seba vlastnosti a schopnosti, o ktorých som doposiaľ nevedela.“

„Zlepšila sa moja schopnosť reflexie a sebareflexie.“

„Zvýšila sa moja sebadôvera.“

„Naučila som sa zodpovednosti.“

„Viem robiť veci samostatnejšie.“

„Spoznala som svoje limity. Uvedomila som si vlastné možnosti.“

„Naučil som sa manažovať svoj život.“

V oblasti kompetencií na riešenie problémov si mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu rozvinuli **schopnosť zvládať stres a pracovať v náročných a záťažových situáciách** („Naučila som sa uyrónať sa so stresom.“, „Naučila som sa zvládať záťažové situácie.“).

Medzi pracovnými a podnikateľskými kompetenciami sa najviac rozvinutými prostredníctvom dobrovoľníctva ukázali **schopnosť organizovať svoj čas, plánovať a organizovať si prácu.**

„Naučil som sa organizovať svoj čas.“

„Naučila som sa zadeliť si svoj čas a rozdeliť sa oň s iným.“

„Zistila som, čo sú to ozajstné deadlines.“

„Naučila som sa, že keď človek chce, zvládne veľa vecí naraz v krátkom čase.“

„Naučila som sa organizovať si prácu a čas.“

„Naučil som sa dobre využívať čas, ktorý mám.“

V tejto skupine kompetencií sa mladí ľudia zdokonalili aj **v schopnosti riadiť projekty** („Naučil som sa plánovať a robiť projekty.“, „Zároveň som sa naučil písať granty.“)

Na ilustráciu uvádzame aj niekoľko vyjadrení koordinátorov a koordinátoriek dobrovoľníckych programov, ktoré dokumentujú rozvoj kľúčových kompetencií mladých ľudí prostredníctvom dobrovoľníctva z ich pohľadu:

„Naučia sa, ako organizovať podujatia, ako získať financie, zlepšia si projektový manažment, niektorí/-é aj time manažment...“

„Rozvinú si nejaké zručnosti ako komunikáciu, prezentovanie, plánovanie, napríklad aj projektové myslenie.“

„Naučia sa diskutovať, prezentovať pred publikom, riešiť konflikty, obhajovať svoje názory a pod.“

„Sú istejší, lepšie nadväzujú komunikáciu s cudzími osobami, citlivejšie unímajú potreby iných ľudí, naučia sa počúvať.“

„... decká, čo dlhšie dobrovoľníci, sú sebavedomejšie, lepšie komunikujú a neboja sa vystupovať na verejnosti.“

„Jednak sú to organizačné zručnosti pri jednotlivých podujatiach, prezentačné, komunikačné zručnosti, tímová práca, vedenie tímu a na druhej strane byť jeho súčasťou.“

„... získanie komunikačných zručností, flexibilita, schopnosť riešiť problémy.“

„... rozvinú sa prostredníctvom získania sebadôvery, pochopenia a spoznania samého seba.“

3.4. Prínosy dobrovoľníctva pre osobný život

Analýza prínosov dobrovoľníctva pre osobný život poukazuje na to, že **dobrovoľníctvo zasahuje rôzne oblasti rozvoja osobnosti mladých ľudí, a to stránku emocionálnu, kognitívnu aj konatívnu.**

Z emocionálneho hľadiska získavajú mladí ľudia prostredníctvom dobrovoľníctva rôznorodé pozitívne pocity.

„... cítil som sa s tými ľuďmi dobre.“

„... dobrý pocit z práce, ktorú vykonávam nezištne.“

„... mám z toho dobrý vnútorný pocit, že môžem pomôcť svojou prítomnosťou.“

„Najväčším prínosom bol pre mňa dobrý pocit po realizácii projektu.“

„... dobrý pocit, ktorý získavam z toho, že mám zásluhu na niečom, čo sa podarilo/dokázalo.“

„... radosť z tejto práce, naplnenie.“

„... dobrý pocit z pomáhania.“

„... dobrý pocit. Človek je šťastnejší, ak človek v dnešnej konzumnej spoločnosti môže venovať svoj čas niekomu, kto to potrebuje.“

„Dobrý pocit, že som niekomu pomohla.“

„Pocit, že som spravila dačo, čo má zmysel a spôsobuje radosť.“

Prínosy dobrovoľníctva pre mladých ľudí

kognitívna stránka

emocionálna stránka

konatívna stránka

Na pozitívne pocity u mladých ľudí pri vykonávaní dobrovoľníckych aktivít poukazovali aj koordinátori a koordinátorky dobrovoľníckych aktivít.

„... človek má zo seba dobrý pocit, je taký spokojnejší.“

„Ten pocit je na nezaplatenie. Ak to teda človek naozaj robil rád a so srdcom.“

„... dobrý pocit z odvedenej práce, pocit záslužnosti (urobil som niečo pre ostatných), pocit ľudskosti (som dobrý človek, lebo pomáham iným).“

Z emocionálneho hľadiska sú pre mladých ľudí dôležitým prínosom aj samotné zážitky.

„Vďaka dobrovoľníctvu som získala veľa zážitkov, na ktoré nikdy nezabudnem.“

„... zážitky s ľuďmi.“

V kognitívnej oblasti si mladí ľudia prostredníctvom vykonávania dobrovoľníckych aktivít rozvíjajú svoje **vedomosti, zručnosti a kompetencie** a/alebo získavajú nové. O tejto skutočnosti svedčia zistenia súvisiace s rozvojom kľúčových kompetencií v dobrovoľníctve analyzované v predchádzajúcej časti. Okrem tohto súboru vedomostí, zručností a schopností však mladí ľudia získavajú prostredníctvom dobrovoľníctva aj ďalšie **špecifické vedomosti a zručnosti**, ako napríklad vedomosti z oblasti fungovania organizácií (*„zistila som, ako pracujú organizácie“*, *„získala som prehľad o rôznych zariadeniach sociálnych služieb v BB kraji, takisto aj o organizáciách tretieho sektora“*), pedagogické zručnosti (*„získala som pedagogické zručnosti“*), zručnosti v oblasti práce s mládežou (*„viem pohotovo reagovať na oblasť mládeže“*), manuálne zručnosti (*„rozvinul som si manuálne zručnosti“*), vedomosti z oblasti propagácie (*„naučila som sa veľa o sociálnych médiách a grafike“*), finančnú gramotnosť (*„naučil som sa hospodáriť s financiami a lepšie ich manažovať“*), vedomosti o ochrane pamiatok (*„Veľa som sa naučil o ochrane záchrane kultúrnych pamiatok, predovšetkým zručností, veľa technologických a pracovných zručností.“*) a mnohé iné.

Keďže medzi najčastejšie vykonávanými aktivitami bola pomoc pri organizácii rôznych podujatí, pomerne často uvádzaným prínosom bolo, že sa mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu **naučili organizovať rôzne podujatia** (*„Naučil som sa organizovať rôzne eventy.“*).

Pracovníci a pracovníčky s mládežou poukazovali okrem konkrétnych vedomostí a zručností, ktoré môžu mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu získať, aj na všeobecnejšiu rovinu **možnosti osobného rastu a rozvoja**. Ako uvádza napríklad jedna z participantiek: „... u nás sa toho veľa naučia. Majú zdarma všetky naše tréningy (a tie nie sú lacné) plus sa môžu zúčastniť aj na konkrétnych projektoch, ktoré im ponúkame a ktoré ich zaujmú... naučia sa veľa od nás, od našich partnerov, o živote, majú možnosť rásť a rozvíjať sa po všetkých stránkach.“

Obe skupiny participantov a participantiek poukazovali v oblasti osobných prínosov dobrovoľníctva pre mladých na rôzne **zmeny**. Tie zmeny akoby prebiehali na viacerých úrovniach zasahujúcich kognitívnu, ale najmä konatívnu zložku osobnosti mladých ľudí. Ako prvú úroveň sme označili **zmeny v názoroch** mladých ľudí a rozšírenie ich obzorov.

„Zmenil sa môj pohľad na problémy.“

„Získala som úplne iné perspektívu každodenného života a problémov.“

„Rozšírili sa moje obzory.“

„Získala som iný pohľad na život, nadhľad nad istými vecami. Zistila som, že veci nie sú len čierno-biele.“

„Prinieslo mi to iný pohľad na život.“

„Získal som nové pohľady a názory na život, čo ma určite ovplyvnilo pri rozhodovaní o tom, čo chcem v živote ďalej robiť.“

K zmene pohľadu koordinátorka napríklad uvádza: „Prínosom je taká zmena optiky, nastavenia, že nie sú len všetci orientovaní/orientované na zisk a biznis, ale aj na spoločenskú zodpovednosť, že aj tá je dôležitá.“

Dobrovoľníctvo však dokáže **meniť aj hodnoty a hodnotové orientácie mladých ľudí**.

„Prišla som na to, čo sú to skutočné hodnoty.“

„Študujem hudbu a pri dobrovoľníckej práci som sa naučila a zistila som, že hudba a umenie, i keď sú podstatné, nie sú jedinou hodnotou a jediným zmyslom bytia.“

„Dobrovoľníctvo mi prinieslo ujasnenie si priorit.“

„Určite mi dobrovoľníctvo pomohlo vyprofilovať si môj rebríček hodnôt.“

„Veľa sa zmenilo aj u mojom myslení vo vzťahu k zdraviu a unímaniu choroby. Tak isto pohľad na rodinu a jej dôležitosť nielen v zdraví, ale aj v chorobe.“

„Hlaune cítim väčšiu rounováhu a ujasňujem si svoje hodnoty. Spoznal som inšpiratívnych ľudí, ktorí mi pozmenili pohľad na svet.“

„Obhajoba práve týchto menších mi pomohla k takej pokore vo vlastnom živote.“

„Vážim si oveľa viac to, čo mám.“

„Porounávam suety, hodnoty, mením postoje... Asi vyprofilovanie rebríčka hodnôt v živote a uvedomenie si, že sú ľudia, ktorí sa majú horšie.“

Na zmenu hodnôt a hodnotovej orientácie pod vplyvom dobrovoľníckych skúseností poukazovali aj pracovníci a pracovníčky s mládežou:

„... je to skôr o tom rozvíjaní hodnôt, získavaní hodnôt, nastavení hodnôt a získanie takého prístupu k životu, že treba pomáhať druhým, také získanie spolupatričnosti.“

„... zmenia možno svoje životné hodnoty a orientáciu pohľadu na mnohé veci.“

„... nastavenie toho správneho prístupu k životu, nie len zameraný na zisk a peniaze, nie len na veľké drahé autá, ale na to, že dôležitejší je ten život v komunite, taká spokojnosť v živote, že v konečnom dôsledku to dá viac ako nejaké drahé auto.“

„... pomôže im to vytvoriť si rebríček hodnôt, nájsť smer.“

Niektorí mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu **zmenili** aj zásadnejšie svoj **život a životný štýl**.

„Viac som sa „zextrovertnila“. Predtým som len ležala na posteli a čítala knihy a teraz niečo robím. Nemám čas ležať v posteli.“

„Dobrovoľníctvo ma posunulo vo viacerých oblastiach môjho života.“

„Dobrovoľníctvo ma ovplyvnilo v rôznych sférach a posunulo ma ďalej, či už v mojom osobnom, alebo profesijnom živote. Prínosom je vlastne to, že dobrovoľníctvo ovplyvnilo to, čo dnes robím, a tiež to, kto som.“

„Najuýznamnejším prínosom je to, aká som aj vďaka dobrovoľníctvu. Ouplyvnilo to môj životný štýl a nazeranie na svet.“

„Úplne to zmenilo môj život, ukázalo nové cesty a možnosti.“

„Dobrovoľníctvo sa mi stalo určitým spôsobom náplňou práce.“

Zaujímavým prínosom z pohľadu oboch skupín participantov a participantiek bolo **nájdenie sa v dobrovoľníctve** („... našiel som sa u dobrovoľníctve“, „... môžu sa nájsť u dobrovoľníctve“).

V oblasti osobného života sa ako jeden z najvýznamnejších prínosov dobrovoľníctva ukázali **sociálne kontakty**. Vďaka dobrovoľníctvu mladí ľudia získali nové kontakty, nových kamarátov či známosti, dokonca si našli životných partnerov, rozšírili svoje sociálne siete.

„... získala som nové známosti a kamarátov.“

„... spoznal som veľa nových ľudí, nové známosti.“

„... našla som si manžela.“

„... spoznala som kopy nových ľudí.“

„... získala som priateľku po celej Európe.“

„... spoznal som veľa úžasných ľudí.“

„... spoznal som nových ľudí, začlenil som sa do lepšej spoločnosti.“

Sociálne kontakty a interakcie sú významným prínosom dobrovoľníctva pre mladých ľudí aj z pohľadu koordinátoriek a koordinátorov dobrovoľníctva.

„Spoznajú nových ľudí, získavajú kamošovu aj skvelé kontakty na rôzne organizácie a užitočných ľudí.“

„Môžu stretnúť svojich budúcich partnerov.“

„Získavajú priateľstvá a vzťahy na celý život – niekedy aj vznikajú manželstvá.“

V súvislosti so sociálnymi kontaktmi sa ako významný faktor ukázala aj skutočnosť, že mladí ľudia spoznali ľudí s podobnými záujmami, postojmi k životu a **stali sa súčasťou určitého spoločenstva**.

„... spoznal som ďalších dobrovoľníkov s podobnými záujmami a názormi.“

„... stretol som sa s ľuďmi s rovnakým cítením, záujmami, postojom k životu.“

„... naplnila sa moja potreba niekam patriť, medzi podobných ľudí.“

Na možnosť „začlenenia sa“ cez dobrovoľníctvo dobre poukazuje aj tento výrok participantky z radov pracovníčok s mládežou, ktorá zároveň poukazuje na rôznorodosť sociálnych interakcií: „Človek je tvor spoločenský, dobrovoľníctvo je skvelá vec aj z tohto uhla pohľadu. Do jednej skupiny ľudí sa dostávajú rôzni ľudia s rozličným sociálnym postavením a rodinným zázemím,

náboženským presvedčením, extroverti/extrovertky a introverti/introvertky. Takýto mix obohacuje osobný život a sú to príležitosti na nové sociálne kontakty od profesionálnych, kolegiálnych až po priateľské, kamarátske atď. Veľmi dôležité je, aby dobrovoľnícka skupina a aktivita mal ten rys inkluzívnosti, čo by každá dobrovoľnícka aktivita mala mať. Potom je dôležité to, že je možné tam prijať všetkých ľudí bez ohľadu na to, aký človek je. To obohacuje každého, nech už je akýkoľvek človek.“

Osobitým prínosom najmä vo vzťahu k cieľovej skupine mladých ľudí je **zábava**, ktorá sa so zážitkami z vykonávania dobrovoľníckych aktivít spája. Odporúčania pre prácu s mládežou v oblasti dobrovoľníctva (2014) uvádzajú, že v prípade zapájania mladých ľudí do dobrovoľníctva je dôležitá neformálna, uvoľnená atmosféra. Dobrovoľníctvo by malo byť pre mladých ľudí zábavou. Túto skutočnosť potvrdili aj participantia a participantky výskumu, ktorí/ktoré medzi prínosmi uvádzali napríklad: „... bavilo ma to...“, „... veľa sme sa nasmiali...“, „... pre mladých ľudí je dôležitá aj zábava...“

Ďalšími vnímanými prínosmi dobrovoľníctva pre osobný život z pohľadu oboch skupín participantov a participantiek bolo **otváranie nových možností a spestrenie života**. „Som mladý človek, ktorý nemá rád zabehnuté veci a stereotypy, a práca u dobrovoľníctva mi dáva priestor na spestrenie vlastného života.“

„... nachádzanie toho rôznorodého u dobrovoľníctve.“

„Otvorilo mi to obrovské možnosti.“

„... ušetrnejšie zameranie záujmov na rôzne oblasti.“

„... mám nové koníčky.“

V dobrovoľníctve tiež nachádzajú mladí ľudia vnútorné naplnenie a pocit zmysluplnosti:

„Práca s ľuďmi a kontakt s nimi je neskutočne obohacujúci.“

„... práca u dobrovoľníctva ma uspokojuje a naplňa.“

„Vidia úžnam a výsledky svojej práce a to ich naplňa, tak to je veľký prínos.“

„Najučší prínos pre osobný život je v tom, že robím prácu, ktorá má zmysel.“

„Je to zmysluplne strávený voľný čas.“

„Dáva to zmysel životu.“

Vďaka dobrovoľníctvu mali niektorí mladí ľudia možnosť **cestovať a spoznávať neznáme krajiny**.

Dobrovoľníctvo mladým ľuďom poskytlo **priestor na vyskúšanie nových vecí, konfrontáciu s nepoznaným** („... vyskúšanie si niečoho, čo som nikdy predtým nerobila.“, „... mal som možnosť konfrontovať sa s novými životnými situáciami.“, „Otestovanie si svojich zručností, schopností.“) **či prekonanie vlastných hraníc** („Prekonala som svoje hranice.“).

Mladí ľudia si tiež uvedomovali **prínosy ich činnosti pre iných**.

„Prínosom je pre mňa hlavne záujem detí o naše aktivity a že majú radosť.“

„Vedomie, že som niekoho niečo naučila.“

„Možnosť potešiť a spríjemniť chvíle deťom a dospelým, ktorí bojujú s chorobou.“

Dobrovoľníctvo prispieva tiež **k uspokojeniu tzv. vyšších potrieb**. Mladí ľudia si pri vykonávaní dobrovoľníctva uspokojujú **potrebu užitočnosti a prospešnosti** („Vďaka dobrovoľníctvu som sa začala cítiť užitočne.“) a **potrebu seberealizácie** („Vďaka dobrovoľníctvu som mala možnosť sa realizovať a robiť to, čo mám rada.“, „... uykonávanie činnosti, ktorá ma baví a naplňa.“).

3.5. Prínosy dobrovoľníctva pre spoločenský život

Podobne ako pri prínosoch pre osobný život aj v oblasti spoločenského života získali mladí ľudia nové **sociálne kontakty**, priateľstvá, známosti a rozšírili si svoje sociálne siete. Vďaka tomu sa stali tiež komunikatívnejší a spoločenskejší, čo vnímali ako dôležitý predpoklad pre aktívny spoločenský život („Som viac spoločenský, komunikatívny a myslím si, že práve to je pre spoločenský život dôležité.“).

Pracovníci a pracovníčky s mládežou rovnako vnímali ako významný prínos pre spoločenský život najmä sociálne kontakty, pričom zdôrazňovali ich rôznorodosť v spojitosti s budovaním tolerancie, ale zároveň aj ich inkluzívnosť.

„Dobrovoľníctvo môže napomáhať, aby sa v oblasti kontakty zlepšili alebo teda aby sa cítili prijatí v nejakej spoločnosti napriek tomu, že nedisponujú komunikačnými zručnosťami. Dobrovoľníctvo je

úžnámne v tom, že spája človeka s ľuďmi s rozličnými životnými príbehmi a pozadím, čo je podľa mňa odlišné od takého klasického spoločenského života. Jednotlivec inklinuje k názorovo podobným, ale dobrovoľníctvo môže spájať ľudí aj s rozličnými názormi. Je to obohacujúce konfrontovať sa s inými ľuďmi, obzvlášť v uzavretej spoločnosti a konzervatívnej, ako je Slovensko.“

„Majú možnosť stretávať sa a konfrontovať sa s inými názormi, odlišným sociálnym postavením a národnosťou, sexuálnou orientáciou. Kontakty s ľuďmi, ktorí sú iní, sú najlepším nástrojom, aby budúca spoločnosť našej krajiny bola otvorenejšia a tolerantnejšia.“

„No že dobrovoľníctvo zamedzuje sociálnej exklúzii, že majú okruh priateľov, na ktorých sa môžu v prípade potreby obrátiť, že sa môžu spojiť, aby dokázali zmeniť určité opatrenia týkajúce sa mladých ľudí v živote, že tvoria akýsi typ spoločnosti, ktorá nie je sebecky zameraná.“

Za dôležitú však považujeme vo vzťah k spoločenskému životu najmä skutočnosť, že dobrovoľnícke skúsenosti viedli u mladých ľudí k **rozvoju ich osobnej a sociálnej zodpovednosti, angažovanosti a participácii**. Túto cestu ilustruje obrázok.

Dobrovoľníctvo ako cesta k angažovanosti a participácii

Prvú úroveň prínosov v tejto oblasti predstavuje to, že mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu začali **vnímať rôzne problémy v spoločnosti a začali sa o ne aktívne zaujímať.**

„Uvedomila som si, aké problémy ľudia majú.“

„Mám odtedy potrebu zaujímať sa o tému bezdomovectva v Bratislave.“

„Viac sledujem dianie na Slovensku a vo svete.“

„Viac sa zaujímam o politiku.“

Za ďalšiu úroveň rozvoja participácie považujeme, že mladí ľudia si začali **uvedomovať potrebu riešiť problémy a aktívne sa zapájať do ich riešenia.**

„Uvedomil som si potrebu angažovať sa, a pokiaľ chceme niečo zmeniť, musíme začať od seba.“

Tiež uvedomenie si spoločenskej zodpovednosti – všeobecná by mala byť v každom človeku, lebo sme všetci spoluzodpovední za celý svet, nielen za svoje okolie.“

„... potreba zapájať sa do spoločenského diania vo veciach, ktoré sú pozitívne a tiež snaha eliminovať negatívne javy v okolí.“

„Uvedomila som si, že je potrebné zapájať sa do vecí, ktoré sa okolo mňa dejú, a že je dobré byť aktívnym človekom.“

„Áno, som si vedomá, že je potrebné angažovať sa pri riešení spoločenských problémov.“

„Pochopil som potrebu a význam participácie mladých ľudí.“

„Naliehavejšie si uvedomujem potrebu dobrovoľníctva a riešenia problémov marginalizovaných skupín.“

„... ak chceme niečo zmeniť, sami musíme byť aktívni.“

„Uvedomenie si potreby pomáhať.“

Dobrovoľníctvo však prispelo aj k reálnej aktivizácii mladých ľudí a ich zapájaniu sa do riešenia problémov.

„... taká aktivizácia k veciam... proste angažovanie sa vo veciach, nefrflanie, že niečo nefunguje, snaha pokúsiť sa to zmeniť a nesediť a nečakať.“

„... vyjadrujem sa k daniu v našej krajine.“

„... aktívnejšie sa zapájam sa do rôznych tém.“

Pre samotné zvýšenie angažovanosti a participácie mladých ľudí považujeme za dôležité tiež získanie pocitu/zážitku, že svet, ktorý ich obklopuje, **je možné meniť ich vlastným pričinením a silami** („získal som pocit, že môžem meniť svet okolo seba“).

Prínosy dobrovoľníctva smerom k rozvoju osobnej a sociálnej zodpovednosti a angažovanosti mladých ľudí identifikovali aj pracovníci a pracovníčky s mládežou.

„... A taká zmena optiky, nastavenia, že nie sú len všetci orientovaní/orientované na zisk a biznis, ale aj na spoločenskú zodpovednosť, že aj tá je dôležitá.“

„Môžu meniť veci okolo seba alebo celkovo v štáte, a tak sa zapojiť do rozhodovania.“

„Hlavný prínos dobrovoľníctva pre mladých ľudí tkvie v tom, že to obdobie, ktoré v súčasnosti žijeme, je charakteristické tým, že detstvo alebo mladosť má určitú absenciu veľkej zodpovednosti za rodinu a zodpovednosť za živobytie sa predlžuje. V tom zmysle, že sa k tej zodpovednosti dostávame čoraz neskôr. Rámec, v ktorom človek funguje a existuje, ale často bez zásadných skúseností, ktoré ho posúvajú k takej duševnej dospelosti a podľa mňa v tomto dobrovoľníctvo hrá veľkú úlohu, že dokáže takéto skúsenosti sprostredkovať cez rozličné, môžu to byť viac či menej dobré skúsenosti s ľuďmi, komunitami, situáciami. Často sú to silné zážitky, ktoré ukazujú tomu mladému človeku, ktorý nemá také veľké zodpovednosti, mu práve ukazuje zodpovednosť za ten svet, ktorý vlastne máme, ktorú by sme sa mali snažiť všetci naplňať, a toto ouplyňuje dobrovoľníctvo. Malé veci sú dôležité, na toto by sme nemali zabúdať, že nie je najdôležitejšie, aký je najsilnejší článok, ale najslabší, zmysluplná je aj administratívna práca.“

„Záujem o spoločenské dianie, možnosť meniť veci k lepšiemu. Vedomie, že aj oni môžu meniť veci, prispieť k zlepšeniu rôznych oblastí, budovanie občiansky aktívnych ľudí.“

„Byť angažovaný v spoločnosti, cítiť sa ako jej dôležitá súčasť.“

O skutočnosti, že **dobrovoľníctvo nemusí automaticky viesť k zvýšenej participácii** však svedčí aj výrok participantky: „... skôr som si uvedomila, že kopu vecí nevyriešim a ani sa neoplatí ich riešiť, kým nie som odborník, resp. nemusím sa za každú cenu angažovať.“

3.6. Prínosy dobrovoľníctva pre profesijný život

Zistenia vyplývajúce z analýzy rozhovorov s mladými ľuďmi a pracovníkmi s mládežou poukazujú na to, že **prínosy dobrovoľníctva sú úzko prepojené so svetom práce a štúdiom.**

Aj v oblasti profesijného života mladí ľudia a pracovníci a pracovníčky s mládežou považujú za významný prínos **sociálne kontakty** získané vďaka dobrovoľníctvu. Ich využitie však vnímajú vo vzťahu k pracovnému uplatneniu.

„... získala som kontakty na možných budúcich potenciálnych zamestnávateľou.“

„... získala som veľa kontaktov v rámci profesijného sveta.“

„... prevažná väčšina mojich priateľov a kontaktov pochádza z prostredia saleziánov. Vďaka týmto kontaktom nemám problém zohnať si robotu.“

„Ako ďalšie prínosy vnímam budovanie sociálnej siete, kontaktov, ktoré môžu využiť, keď sa budú chcieť následne zamestnať. Taktiež lepšiu možnosť spoznať organizáciu, v ktorej sú, a následne jednoduchší prístup napr. k získaniu pracovnej pozície, keďže organizácia človeka spozná a pod.“

„... určite vytvorenie väzieb s organizáciami, ktoré môžu byť budúcim zamestnávateľom.“

„Vďaka dobrovoľníckej práci môže dobrovoľník okrem praxe získať hlavne kontakty. Tie sú často na nezaplatenie a dá sa vďaka nim vybudovať dobrá komunikačná sieť, hľadanie pracovných príležitostí, získať odporúčanie a pod.“

„Prostredníctvom dobrovoľníctva môžu nazbierať nové kontakty, čo sa týka ich budúcej profesie, môžu stretnúť uplynulých ľudí, ktorí ich môžu zamestnať.“

V oblasti profesijného života si mladí ľudia cenia najmä skúsenosti a prax, ktorú v dobrovoľníctve nadobudli, a skutočnosť, že ju môžu využiť vo svojom súčasnom či budúcim štúdiu, zamestnaní alebo pracovnom živote.

„Dobrovoľníčim v oblasti mojej budúcej profesie a môjho súčasného štúdia. Je to úborný nástroj na zber skúseností.“

„... získal som mnoho pracovných skúseností.“

„... najväčším prínosom pre profesijný život je pre mňa nadobudnutie praxe.“

„Myslím si, že to najlepšie, čo mi moja dobrovoľnícka skúsenosť dáva, je prax. Je to niečo, čo je priamo akoby vytrhnuté zo života. Ide o príbehy ľudí, detí, rodičov a ich blízkych a je to nepochybne škola života aj pre mňa samu. Teda ak hovorím o prínose vo vzťahu k môjmu štúdiu, určite je to spomínaná prax, nespočetné množstvo nových životných skúseností.“

„... dobrovoľníctvom som získala pracovné skúsenosti potrebné do života.“

„Pretože sa chcem po uystudovaní školy živiť ako učiteľka slovenčiny, neexistuje asi nič lepšie ako takýto životný tréning. Ak dokážem náš rodný jazyk vysvetliť ľuďom, pre ktorých je cudzí, budem, hádam, dobre pripravená aj na slovenské deti.“

„... vďaka dobrovoľníckym skúsenostiam sa dostanem na školu.“

„V budúcnosti mi dobrovoľnícke skúsenosti pomôžu v profesii.“

Na získanie skúseností a praxe využiteľnej v štúdiu a práci poukazovali aj pracovníci a pracovníčky s mládežou.

„Dobrovoľníci sa väčšinou naučia fakt praktické veci, ktoré si väčšinou v rámci štúdia nemajú šancu odskúšať, čo im môže pomôcť na pohovore a potom aj v práci, že nie sú úplne mimo.“

„Mladí ľudia získajú nové skúsenosti a kompetencie uplatniteľné napríklad v budúcej práci.“

„Každý človek rastie a využíja sa novými skúsenosťami, dobrovoľníctvo tie skúsenosti vie úborným spôsobom sprostredkovať. Človek potrebuje pozitívne skúsenosti, zároveň potrebuje aj spadnúť, aby sa postavil a išiel ďalej. Dobrovoľníctvo je najlepším spôsobom, ako sa k takýmto skúsenostiam dostať. U nás je dobrovoľníctvo chránené takou nejakou vrstvou, dobrovoľníctvo pripúšťa omyly a pochybenia v rozumnej miere a to je dobré, že človek môže zlyhať, ale nie je udupaný do zeme, ale má možnosť ustať a skúsiť to odznova.“

Mladí ľudia, ale aj koordinátori a koordinátorky dobrovoľníckych programov si uvedomujú, že skúsenosti získané počas dobrovoľníctva môžu pre nich predstavovať **výhodu pri uchádzaní sa o štúdium či prácu.**

„Vzhľadom na štúdium to bude mať pre mňa význam, lebo ma to odlíši a v zahraničí to musí byť, čiže sa vďaka tomu dostanem na školu.“

„... uvedomenie si, že po úvýške sa tu o mňa nikto nepotrhá, keď nebudem mať niečo navyše.“

„... a môžem si to zároveň aj napísať do životopisu, čo pri pohovoroch veľmi oceňujú.“

„Prínosom pre mladých je aj bohatší CV.“

„... zlepšenie si životopisu.“

„Prídu a dajú ti CV do ruky, ani ti ho nemusia dať, ale sa ich niečo spýtaš. Dá ti konkrétne príklady, čo som kedy robil a s kým. Skvalitnenie životopisu, tým pádom ušetrenie nákladov zamestnávateľovi, nemusí ich posielať napr. na komunikačné školenia.“

Popri skúsenostiach mladí ľudia prostredníctvom dobrovoľníctva získali aj nové **vedomosti a zručnosti, ktoré využívajú vo svojom profesionálnom živote.**

„Dost' veľa skúseností pre moje súčasné zamestnanie som získal prostredníctvom dobrovoľníctva, pracujem ako grafik a veľkú časť vecí, ktoré viem, som sa naučil, keď som pripravoval grafické veci alebo keď som fotil a následne to upravoval a pripravoval.“

„... veľa vecí, ktoré dodnes využívam, som sa naučil práve v dobrovoľníctve.“

„Vďaka mojej dobrovoľníckej práci som sa naučil pracovať na grafike, fotiť, natáčať videá – to všetko vďaka jednému zo saleziánov, ktorý ma oslovil. Vďaka týmto zručnostiam si dnes môžem aj dobre priurobiť, ovládam ich na pomerne vysokej úrovni.“

Niektorí mladí ľudia si vďaka dobrovoľníctvu **našli zamestnanie.**

„Vďaka dobrovoľníctvu som si našiel hneď dve zamestnania.“

„Cez dobrovoľníctvo som sa dostala do súčasnej práce.“

„... prišla som k profesionálnemu jobu cez dobrovoľníctvo.“

„Na základe dobrovoľníctva v organizácii sa mi podarilo uykonať aj platené pozície.“

„... našla som si prácu, pretože mojej šéfke sa páčili moje dobrovoľnícke skúsenosti.“

Dobrovoľnícke skúsenosti tiež ovplyvnili mladých ľudí **pri voľbe štúdia alebo profesie.**

„Dobrovoľníctvo ma ovplyvnilo pri voľbe školy a voľbe profesie, ktorú chcem v budúcnosti uykonať.“

„Áno, vybrala som si na tom základe školu a takisto aj moje brigády sú často zamerané na skúsenosti, ktoré mám z dobrovoľníctva.“

„... získal som motiváciu do štúdia na vysokej škole.“

O vplyve dobrovoľníctva na profesijnú orientáciu mladých ľudí svedčia aj výpovede koordinátorov a koordinátoriek dobrovoľníckych programov.

„Prínosom je, že zistia to, čo chcú robiť v živote.“

„Prínosom je aj vyprofilovanie si záujmu alebo viacerých záujmov do budúcnosti – čomu sa chcú venovať.“

„Dobrovoľníctvo môže pomôcť nájsť profesijné smerovanie.“

„... niektorých to môže práveže nasmerovať k zmene práce. Niekedy ľudia v čase, keď chcú urobiť zmenu profesie, skúsia dobrovoľníctvo. Čiže podľa mňa má dobrovoľníctvo význam buď naplnenia, ak im v ich profesii niečo chýba, alebo ich dobrovoľníctvo nakopne k zmene profesie.“

Dobrovoľníctvo umožnilo mladým ľuďom aj **profesijný rast** („... vďaka tomu som mal možnosť zúčastniť sa mnohých školení a vzdelávaní, ktoré mi pomohli v mojom profesijnom raste.“).

Študenti a študentky vnímali prínos dobrovoľníctva aj v **prepojení teórie s praxou**.

„... prepojila som si to, čo som študovala, s praxou.“

„... viac mi to pomohlo porozumieť niektorým predmetom v škole.“

„... aktivity s deťmi som využila vo veľkej miere pri mojom štúdiu.“

„... jednoduchšie som pochopila teóriu a viem si ju prepojiť s praxou.“

V oblasti profesijného života mladí ľudia vnímali ako významné aj to, že sa naučili **pracovať s ľuďmi**, a to spolupracovníkmi, ale aj s rôznymi cieľovými skupinami.

„... naučil som sa pracovať s ľuďmi na celkom slušnej úrovni.“

„... naučila som sa pracovať s rôznymi typmi ľudí.“

„... naučila som sa spracovať s ľuďmi s postihnutím.“

„... viem lepšie pracovať s deťmi.“

Na druhej strane pracovníci a pracovníčky s mládežou ako prínos dobrovoľníctva pre profesijný život zdôrazňovali získanie, respektíve rozvoj **zodpovednosti**.

„To najdôležitejšie je príležitosť mať za niečo zodpovednosť bez ohľadu na to, aký je to druh dobrovoľníctva. Ten pocit zodpovednosti a naučiť sa to, zažiť si to, to je úplne to najdôležitejšie.“

„Dobrovoľníctvo naučí zodpovednosti. Schopnosti nie sú zodpovednosť za nevykonanú/ vykonanú činnosť.“

Pre reálnu využiteľnosť dobrovoľníckych skúseností vo svete práce je dôležité aj **formálne uznávanie dobrovoľníctva**. Preto nás zaujímalo, či si mladí ľudia uvádzajú skúsenosti získané počas vykonávania dobrovoľníckych aktivít v životopise. Pozitívne odpovedalo 78 % našich participantov a participantiek z radov mladých ľudí. Tieto informácie si niektorí (podľa nášho výskumu 38 %) uvádzajú skôr heslovito, no niektorí dobrovoľníci a dobrovoľníčky si uvedú aj konkrétne získané a rozvinuté vedomosti, zručnosti a schopnosti (podľa nášho výskumu 40 %). Je preto prekvapivé, že pracovníci a pracovníčky s mládežou nie sú momentálne jednotní/jednotné vo vnímaní potreby poskytnúť či vystaviť mladým ľuďom legitímny doklad deklarujúci vedomosti, zručnosti a schopnosti, ktoré v rámci vykonávania dobrovoľníctva nadobudli. Takýto doklad či potvrdenie mladým dobrovoľníkom a dobrovoľníčkam vydáva len polovica našich participantov a participantiek z radov pracovníkov a pracovníčok s mládežou. Túto skutočnosť potvrdili aj participanta a participantky z radov mladých ľudí, keďže až 51 % z nich nezískalo potvrdenie/certifikát/doklad o zručnostiach, schopnostiach a vedomostiach, ktoré prostredníctvom dobrovoľníctva nadobudli.

3.7. Dobrovoľníctvo ako spôsob rozvoja talentu mladých ľudí

Talentom najčastejšie označujeme rozvinutú úroveň schopností. Najčastejšie je talent spájaný s umením, hovoríme o umeleckom talente, ale rozoznávame viacero druhov a typov talentov (napríklad matematický, manuálny, organizačný, talent na prácu s ľuďmi, pedagogický, vodcovský, športový a pod.).

Podobne naši participanti a participantky z radov mladých ľudí vnímali talent široko, pričom uvádzali najmä svoje vlastnosti, ale aj vedomosti, zručnosti a schopnosti, v ktorých „sú dobrí/dobré“. V ich odpovediach môžeme identifikovať **talent** v oblasti **komunikácie s inými ľuďmi** („Mám talent na komunikáciu v cudzom jazyku.“, „Viem dobre rozprávať a počúvať.“, „Som schopný počúvať druhých a pochopiť ich, čo je niekedy dôležitejšie, ako vedieť rozprávať.“), v oblasti **umenia** („... spev, hudba, kreslenie, tanec...“, „... natáčanie a spracovanie videa a filmu...“, „... grafické práce a fotografovanie...“, „Mám talent na hudbu, písanie a kreslenie.“, „Mám umelecké ulohy.“), v oblasti **vedenia iných ľudí** („Viem ľudí nadchnúť.“, „Myslím si, že dokážem viesť tím ľudí.“, „... v schopnosti motivovať ľudí.“, „Môj talent spočíva v motivácii a vedení ľudí v rámci dosahovania naplánovaných aktivít.“, „Mám talent na vzájomné prepájanie rôznych ľudí a manažovanie aktivít v skupine.“), v oblasti práce s ľuďmi („Mám dar a cit pre prácu s deťmi.“), **v oblasti práce s informáciami** („... vyhľadanie potrebných informácií.“, „... viem roztriediť, čo je dôležité.“, „... viem rýchlo analyzovať situáciu.“, „... mám logické myslenie.“, „... hľadanie riešení, analytické myslenie“), v oblasti **organizovania aktivít** („Som malý komandant a mám dobré nápady, ktoré viem zrealizovať.“, „... že ma veľmi baví organizovať rôzne programy a akcie.“, „... organizovanie ľudí...“, „... organizačné schopnosti...“, „Mať systém a organizovanie.“, „Myslím si, že dokážem organizovať zmysluplné akcie.“) a v oblasti **športu** („Som dobrý aj v niektorých športoch.“, „Som dobrý v športe, najmä vo florbale.“, „Ja som od malička vedená k športu, takže to bude ono, šport.“). Ďalšie špecifické oblasti talentov mladých ľudí predstavujú ich výroky: „Som dobrý v oblasti IT, grafika a tiež vo fotební točení videa, mám totiž v tom požadované vedomosti.“ „Viem poskytovať dobre prúť pomoc, mám aj kurz prvej pomoci...“ „Moje nadanie spočíva v tom, že dokážem a viem dať na papier svoje myšlienky, som totiž začínajúca spisovateľka.“ „Viem sa orientovať v rámci problematiky dobrovoľníctva.“

Mladí ľudia rovnako ako pracovníci a pracovníčky s mládežou vnímajú dobrovoľníctvo na jednej strane ako možnosť **objavenia talentu** a zároveň ako spôsob jeho rozvoja. Túto skutočnosť dobre ilustrujú výroky koordinátorov a koordinátoriek dobrovoľníkov a dobrovoľníčok: „Hlavne ho [talent] môžu objaviť. Lebo pri dobrovoľníctve sa človek zapája aj do aktivít, ktoré bežne nerobí, uyskúša si širokú škálu činností a možno zistí, že práve niečo z toho ho baví. Okrem toho, samozrejme, určite sa tiež môže zdokonaľovať v tom, na čo má talent a vie o tom.“

„Dobrovoľníctvo môže byť predovšetkým príležitosťou na objavenie talentu a môže ponúknuť priestor na jeho ďalší rozvoj. Je to jeden zo spôsobov, akým si mladý človek môže vyskúšať rôzne druhy činností a zistiť, čo ho baví a v čom sa chce zlepšovať.“

„Ja som na niekoľkých dobrovoľníkoch pozorovala, že keď k nám prišli, sami netušili, že majú nadanie na vec, s ktorou nám následne začali pomáhať. A tento talent v sebe objavili a zlepšovali sa v ňom. A teraz sú v tom fakt super.“

Viac ako 90 % mladých ľudí súhlasilo s tým, že dobrovoľníctvo rozvinulo ich nadanie a talent. Len štyria mladí ľudia si svoj talent prostredníctvom dobrovoľníctva nerozvinuli. Obe skupiny participantov a participantiek pritom formulovali dve cesty, respektíve dva spôsoby, akým v dobrovoľníctve dochádza k rozvoju talentu mladých ľudí.

Rozvoj talentov nastáva predovšetkým **prostredníctvom vykonávania priamej práce a aktivít.**

„Tým, že pracujem s deťmi, učím ich, tak som si rozvinul svoj vzťah k nim ešte viac.“

„... mnohé talenty som pri práci s deťmi viac rozvinula... uyužívam ich doteraz. Musela som sa naučiť prispôsobovať to vekovej kategórii a tiež záujmom detí.“

„V dobrovoľníckych činnostiach som tvoril oveľa viac grafických materiálov, veľa som fotil a následne som to musel spracovať a odovzdať pre propagáciu.“

„Zúčastnil som sa medzinárodného projektu, v rámci ktorého som musel na uvádzacom mítingu 5 dní komunikovať s ľuďmi z celej strednej Európy po anglicky.“

„... mal som možnosť dostať sa do mnohých nepredpokladateľných situácií a cítiť si tak svoju schopnosť prispôsobovania sa rôznemu prostrediu.“

„Najmä asi prispieva tým, že im dáva šancu niečo robiť, v ideálnom prípade tá šanca prichádza z organizácie, ktorá nechce dobrovoľníka len „využiť“, ale poskytnúť mu aj priestor na rozvoj, uzdelávanie, získavanie kontaktov. To sú všetko dôležité veci pri rozvoji talentu a nadania.“

„Pokiaľ robí v nejakej organizácii, kde sa napríklad niečo aktívne tvorí alebo maľuje, alebo podobne, tam môže zistiť, že je na to nadaný, tak si to môže rozvinúť, ale konkrétne v našom programe objavila, že dokážu výborne pracovať s takýmito deťmi a objavila talent pracovať s takýmito deťmi.“

„Praktické možnosti v teréne, dobrovoľníctvo nie je o tom, že sedím v škole, ale reálne veci robím, buď to vyskúšaš a ide ti to, alebo nevyskúšaš.“

Ako druhú cestu rozvoja talentu mladých ľudí prostredníctvom dobrovoľníctva sme označili spoluprácu **s profesionálmi a profesionálkami, ktorí/ktoré im poskytujú určité vedenie a podporu.**

„Ľudia môžu robiť rôzne činnosti pod dohľadom profesionálov, ktorí ich usmerňujú alebo mentorujú, alebo trebárs supervidujú. A často v profi organizáciách, do ktorých by inak nemali prístup.“

„Získajú odbornú pomoc – nadhľad odborný. Odborník je tam na to, aby naučil niečo dobrovoľníčku, inštruktor a lektor, ktorý to naučí a budú to robiť iní dobrovoľníci, a rozvíjajú tak ich nadanie.“

„... spoluprácou s profesionálmi.“

Ako dôležitý faktor rozvoja talentu prostredníctvom dobrovoľníctva vnímali pracovníci a pracovníčky s mládežou aj skutočnosť, že aktivity, ktoré mladí ľudia vykonávajú, ich bavia, respektíve sú pre nich **zábavou.**

„Dôležitým aspektom je hlavne to, že dobrovoľnícka práca má dobrovoľníka baviť, má ju robiť rád. Ak ju robí rád, zväčša preto, že je v tej činnosti alebo odbore dobrý, nadaný. A ak ho tá práca baví a aktívne ju vykonáva s určitou periodicitou, zdokonaľuje sa v nej, a tým rozvíja nielen svoj talent, ale aj sám seba.“

Dobrovoľníctvo ako cesta k angažovanosti a participácii

4. Zhrnutie

Pre každého dobrovoľníka/dobrovoľníčku má dobrovoľnícka skúsenosť špecifické a jedinečné benefity odvíjajúce sa od charakteru vykonávaných aktivít, ich dĺžky, frekvencie, cieľovej skupiny či organizácie, v rámci ktorej pôsobia.

Cesty mladých ľudí k dobrovoľníctvu sú dôkazom toho, že pre spojenie s dobrovoľníctvom je dôležitý osobný kontakt s ľuďmi, ktorí sú aktívnymi dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami alebo túto činnosť organizujú. Mladí ľudia pritom s nimi prichádzajú priamo do kontaktu. Existuje však aj skupina mladých ľudí, ktorú s dobrovoľníctvom spája ich vlastná iniciatíva a záujem.

Analýza subjektívnych výpovedí oboch skupín participantov a paricipantiek dokazuje, že dobrovoľníctvo má značný vplyv na jednotlivcov, ktorí sa doňho zapájajú, pričom jeho prínosy variujú od zábavy a pocitu radosti až po osobnostný a profesionálny rozvoj či zmenu života a životného štýlu.

Prínosy dobrovoľníctva pre mladých ľudí sa prejavujú v emocionálnej, kognitívnej aj konatívnej oblasti. Dobrovoľníctvo je zdrojom sociálnych interakcií, pozitívnych zážitkov a pocitov, priestorom na rozvoj kľúčových kompetencií i ďalších špecifických vedomostí, zručností a schopností. Vďaka dobrovoľníctvu môžu mladí ľudia meniť svoje postoje, hodnoty, hodnotové orientácie či pohľady na život, ale aj svoj životný štýl. Dobrovoľníctvo otvára nové možnosti, je spestrením, obohatením, prináša pocit zmysluplnosti, potrebnosti, užitočnosti a seberealizácie. Umožňuje vyskúšať nové veci, konfrontovať sa s nepoznaným či prekonávať svoje hranice, ale aj cestovať a spoznávať nové krajiny.

V oblasti spoločenského života môžeme dobrovoľníctvo vnímať ako cestu k rozvoju osobnej a sociálnej zodpovednosti, angažovanosti a participácii mladých ľudí.

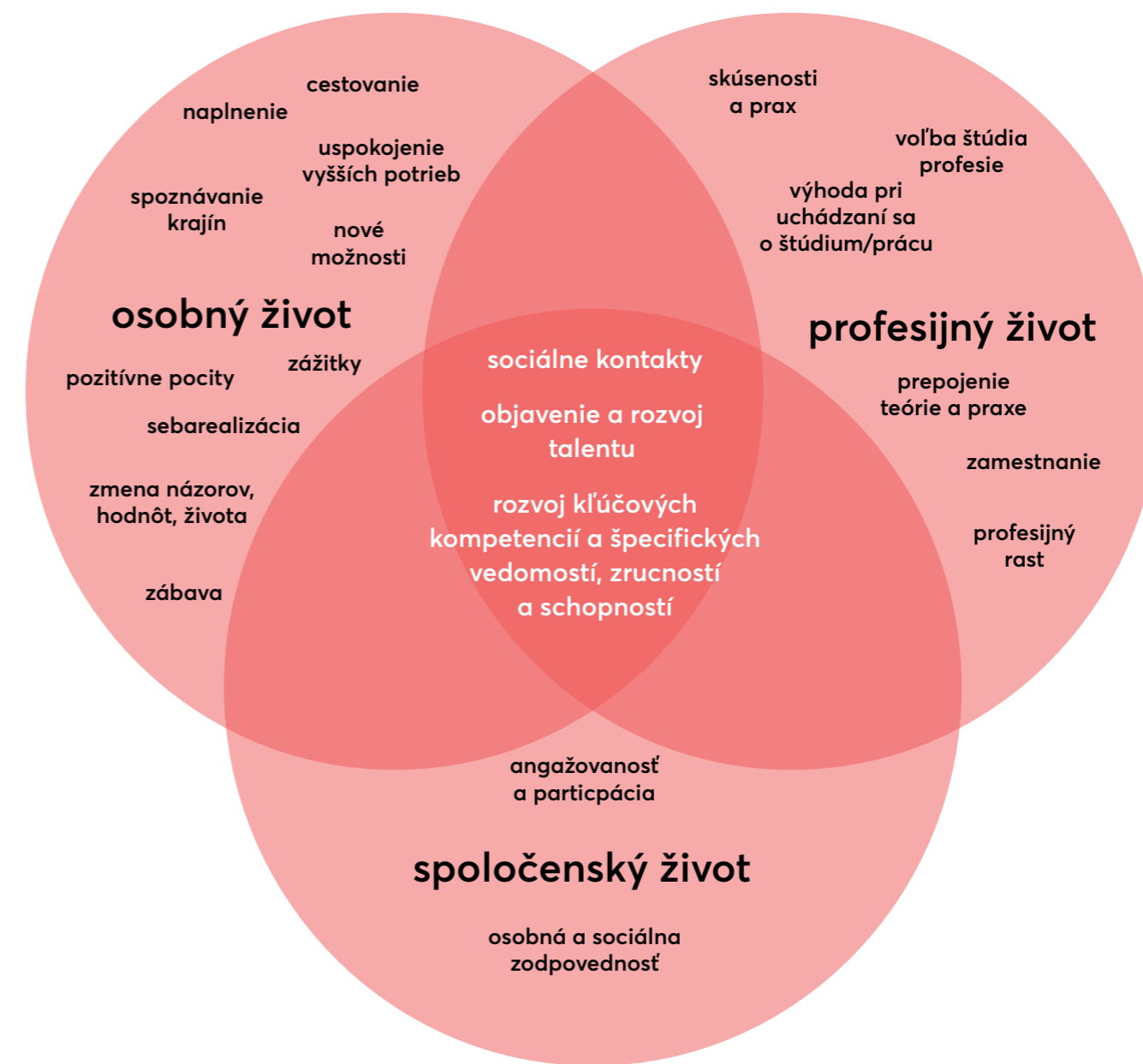
Prínosy dobrovoľníctva pre mladých ľudí sú úzko prepojené so svetom štúdia a práce. Vďaka dobrovoľníckym aktivitám mladí ľudia získavajú cenné skúsenosti a prax, ale aj vedomosti a zručnosti, ktoré využívajú vo svojom profesijnom živote. Niektorí mladí ľudia si vďaka dobrovoľníctvu našli prácu, rozhodli sa pre štúdium alebo zamestnanie. Študentom a študentkám dobrovoľníctvo umožňuje lepšie prepojiť teóriu s praxou. Aj keď v našom prípade išlo o kvalitatívny výskum a zistenia sa nedajú zovšeobecniť, analýza rozhovorov s mladými ľuďmi aj s pracovníkmi a pracovníčkami s mládežou poukazuje na určitý posun v tejto oblasti oproti výsledkom výskumu z roku 2011 (Brozmanová Gregorová, 2012). Kým v roku 2011 skúsenosti získané počas dobrovoľníctva neboli vnímané ako možné prenesenia do oblasti profesijného života a rastu, v našom výskume prepojenie explicitne uvádzali takmer všetci participanti a participantky. Mladí ľudia vnímajú dobrovoľnícke skúsenosti ako výhodu pri uchádzaní sa o štúdium a prácu a aktívne si ich uvádzajú v životopise. Na druhej strane medzery vo formálnom uznávaní vedomostí, zručností a schopností získaných vďaka dobrovoľníctvu identifikujeme u pracovníkov a pracovníčok s mládežou. Vystavovanie dokladov a potvrdení v tejto oblasti stále nie je bežnou praxou.

Prínosy dobrovoľníctva pre osobný, profesijný a spoločenský život mladých ľudí sú navzájom prepojené. Túto skutočnosť ilustruje obrázok. Využitelné vo sfére osobného, spoločenského a profesionálneho života sú najmä sociálne kontakty a kľúčové kompetencie, ktoré si mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu rozvinuli alebo ktoré získali.

Toto prepojenie výstižne ilustruje jeden z výrokov koordinátorky: „Mladí ľudia vďaka dobrovoľníctvu spoznávajú nových ľudí, získavajú kamošou aj skvelé kontakty na rôzne organizácie a „užitočných ľudí.“

Dobrovoľníctvo je tiež spôsobom objavovania a rozvoja talentu mladých ľudí, a to prostredníctvom vykonávania konkrétnych aktivít a spolupráce s odborníkmi a odborníčkami, ktorí/ktoré mladým ľuďom poskytujú vedenie a podporu.

Dobrovoľníctvo ako cesta k angažovanosti a participácii

Analýza subjektívnych výpovedí participantov a participantiek z radov mládeže poukazuje na to, že mladí ľudia si jasne uvedomujú prínosy dobrovoľníctva pre ich osobný, spoločenský a profesijný život. Tieto tzv. „sebecké“ prínosy z dobrovoľníctva pritom výrazne dominovali nad uvedomovaním si prínosov dobrovoľníctva vo vzťahu k iným (spoločnosti, cieľovej skupine, životnému prostrediu a pod.). Je zrejmé, že trend tzv. „sebeckého“ dobrovoľníka sa stáva realitou aj v našich podmienkach. Táto skutočnosť má významný vplyv aj na manažment dobrovoľníckych programov a zvyšuje nároky na samotných pracovníkov a pracovníčky s mládežou v role koordinátorov a koordinátoriek mladých dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Možno totiž očakávať, že s rastúcim uvedomovaním si prínosov dobrovoľníkov a dobrovoľníčok pre nich samotných budú rásť aj ich nároky vo vzťahu k aktivitám, ktoré vykonávajú, a organizáciám, ktoré ich činnosti organizujú.

5. Použité zdroje

BELZ, H. – SIEGRIST, M. 2001. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha : Portál.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. et al. 2012. Dobrovolníctvo na Slovensku – výskumné reflexie. Bratislava : Iuventa.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. – MARČEK, E. – MRAČKOVÁ, A. 2009. Analýza dobrovolníctva na Slovensku. Banská Bystrica : PF UMB, OZ Pedagóg, PDCS, PANET.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. – VLAŠIČOVÁ, J. 2014. Správa z prieskumu medzi zamestnávateľmi v rámci projektu Dobrovolníctvo – cesta k zamestnaniu. Bratislava : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. 2014. Analýza prínosov dobrovolníctva pre nezamestnaných. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. et al. 2014. Odporúčania pre prácu s mládežou v oblasti dobrovolníctva. Banská Bystrica : Centrum dobrovolníctva.

MAYER, S. – SANDEL, K. 2001. Bibliography: Research on Service-Learning and Teen Pregnancy/ Risk Behavior Prevention. RMC Research.

Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže 2010 – 2018. Dostupné na: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/2010_2018_strategia_eu_spoluprace_v_oblasti_mladeze.pdf

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 až 2020. Dostupné na: [https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/strategia_sr_pre_mladez%202014-2020_final%20\(sj\).pdf](https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/strategia_sr_pre_mladez%202014-2020_final%20(sj).pdf)

SURYNEK, A. – KOMÁRKOVÁ, R. – KAŠPAROVÁ, E. 2001. Základy sociologického výzkumu. Praha : Management Press.

ŠVAŘÍČEK, R. – ŠEĎOVÁ, K. et al. 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: Pravidla hry. Praha : Portál.

Uznesenie Európskeho parlamentu z 22. apríla 2008 o prínose dobrovoľníckej práce pre hospodársku a sociálnu súdržnosť (2007/2149(INI)).

Všeobecná deklarácia o dobrovolníctve. 1999. In: Fakty o treťom sektore na Slovensku. Bratislava : SAIA.

WILSON, J. – MUSICK, M. 1999. The Effects of Volunteering on the Volunteer. In: Law and Contemporary Problems, Vol. 62, No. 4, p. 141 – 168.

Copyright © 2016

**Bratislavské dobrovoľnícke centrum, Nitrianske centrum dobrovoľníctva
Centrum dobrovoľníctva Banská Bystrica**

Autorky:

doc. PhDr. Alžbeta Brozmanová Gregorová, PhD.

PhDr. Michaela Šavrnachová, PhD., Mgr. Jana Šolcová, PhD.

Recenzenti:

Mgr. Zuzana Heinzová, PhD., doc. PhDr. Ladislav Vaska, PhD.

Jazyková korektúra:

PaedDr. Zuzana Bariaková, PhD., Mgr. Martina Kubealaková, PhD.

Grafická príprava:

MFA Hana Hudáková BA (Hons), Ing. Milica Schusterová, ArtD.

Miesto vydania: Bratislava

Vydalo: Bratislavské dobrovoľnícke centrum

Rok vydania: 2016

ISBN 978-80-972255-0-6

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Publikácia bola vydaná v rámci projektu Zaži Talent.

Projekt je financovaný z dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.